

Piesă în trei acte (patru tablouri) de AL. VOITIN

PORTRETUL

Grigore, actor

Lucia, soția lui, profesoară

Pavel, pictor

PERSONAJELE

A C T U L I

T A B L O U L 1

O cameră-bibliotecă. În fund, o terasă cu ușile larg deschise. Spre seară, la începutul verii. Pe cerul pur se profilează siluetele îndepărtate ale clădirilor.

Grigore se plimbă agitat pe terasă, învățând rolul.

La un birou, Lucia lucrează. Din când în când îl urmărește cu privirea pe Grigore.

Treptat, tonalitățile se închid, fără ca peisajul citadin să-și piardă transparența. Lucia aprinde o lampă de masă.

GRIGORE (*oprindu-se ; din ușă*): Nu merge de loc. (*Se așază lângă birou.*)

LUCIA (*încetînd lucrul*): Cred c-ar fi mai bine să renunți pentru o zidouă. Să te odihnești puțin.

GRIGORE: Oricît m-aș odihni, tot n-am să rețin nimic. Nici mîine, nici poimîine, nici peste un an. E mai grav decît crezi tu.

LUCIA: De ce nu vrei să înveți rolul cu mine?

GRIGORE: N-are nici un rost.

LUCIA (*glumeț*): Sint o profesoară severă. Mai ales cu elevii buni. atunci cînd se delasă.

GRIGORE (*rece*): Nu-i cazul meu.

LUCIA: Știu eu? S-ar putea ca primăvara să fie la fel de tulburătoare în sălile de repetiție ca și în sălile de clasă.

GRIGORE: Da, pentru tine e foarte ușor să iei totul în glumă.

LUCIA: Bine, Grigore. Fie cum spui tu... Totuși, sint sigură c-ai putea fixa mai bine rolul, dac-am lucra împreună.

GRIGORE (*se ridică ; izbucnind*): Dar e inutil, Lucia. I-nu-til.

LUCIA: Ești surmenat, dragul meu.

GRIGORE (*interiorizînd frămîntarea*): Surmenaj, amnezie, oboseală, nebunie. Spune cum vrei. Un lucru însă e sigur: uit, uit tot.

LUCIA: Va trece. N-am nici o îndoială.

GRIGORE (*se reaşază*): Nu știu. N-am rămas decît cu prima replică. Mă obsedează: „Un ghicitor, și-ți spune să te ferești de idele lui marte“. Atît. De fiecare dată mă poticnesc aici. (*Înfrînt.*) N-am să joc rolul ăsta niciodată.

LUCIA (*se ridică. Aprinde alte lămpi*): Să încercăm totuși. Dă-mi, te rog, textul.

GRIGORE (*intinzîndu-i textul*): Poftim!

LUCIA (*se așază. Răsfoiește textul*): Da, aici... să începem. Urmărește-mă, Grigore! (*Citește.*)

„GHICITORUL

Ferește-te de idele lui marte!

CEZAR

Au, cine-i omu' ?“

(*Tăcere. Lucia ridică ochii de pe text.*) Replica lui Brutus, Grigore!

GRIGORE (*absent*): A, da...

LUCIA: Te rog, Grigore, concentrează-te. Dacă te gîndești la altceva, sigur că nu merge.

GRIGORE: Bine, bine.

LUCIA (*citînd din nou*):

„Au, cine-i omu' ?“

GRIGORE (*declamînd*):

„Un ghicitor, și-ți spune
Să te ferești de idele lui marte.“

LUCIA : Citesc mai departe pînă la replica următoare :

„CEZAR

Aduceți-l încoa. Vreau să-i văd chipul.

CASCA

Ieși din mulțime, omule, te-arată Lui Cezar

CEZAR

Ce-ai zis ? Spune înc-odată !“

(*Observîndu-l pe Grigore, care se agită neatent.*) Te rog, Grigore, fii atent.

GRIGORE : Bine, dragă.

LUCIA : Mai departe. (*Reia lectura.*)

„GHICITORUL

Ferește-te de idele lui marte !

CEZAR

E-un vrăjitor. Să trecem mai departe.

CASIUS

Vrei să privești desfășurarea cursei?“

GRIGORE (*dînd replica*) : „Eu ? Nu !“

LUCIA : Vezi ? Merge. (*Citește.*)

„CASIUS

De vrei, te rog, să mergem !“

GRIGORE (*dînd replica*) : „Nu-mi place jocul, îmi lipsește-o parte !“ (*Se oprește, frămîntat. Reia, nesigur.*)

„Să te ferești de idele lui marte !“

LUCIA (*alarmată*) : Grigore ! (*Corectează, recitînd accentuat versurile.*)

„Nu-mi place jocul, îmi lipsește-o parte Din spiritul voios al lui Antoniu !“

GRIGORE (*enervat*) : Înțelege, Lucia, scutește-mă ! Nu pot ! Nu pot ! Sînt ca o placă stricată : „Să te ferești de idele lui marte !“... „Să te ferești de idele lui marte !“... „Să te ferești de idele lui marte !“

LUCIA : Te rog, Grigore. Liniștește-te, dragul meu.

GRIGORE : Nu pot. Numai asta mi se învîrtește în cap. Nimic mai mult. Crede-mă, nimic. Nimic mai mult. (*Se ridică, agitat.*)

LUCIA : Nu te mai zbuciuma atît ! Stai jos ! Pentru tine a fost o stațiune grea, încărcată.

GRIGORE (*sicîit*) : Nu vrei să mă-nțelegi.

LUCIA : Ești nedrept.

GRIGORE : E așa cum spun eu. Cred că nu poți pricepe. (*Scurtă pauză.*)

Cînd mă gîndesc la primul meu rol :

Don Sancho-Cidul. Don Sancho, zadarnicul îndrăgostit de Ximena. (*Se ridică ; declamă.*)

„Că unuia ca dînsul, cu fapte mari deprins

E greu să se coboare ca orișicare ins. În orice lămurire el vede o rușine

Și-acesta este numai cuvîntul ce-l reține.

Asprimea datoriei nu-l poate vindeca Și de n-ar fi un suflet prea mîndru,

s-ar pleca

Ci, dați poruncă, sire, cu brațul său cel tare,

Cu ascuțișul armei insulta s-o repare. Pe loc se va supune ; și vină cine-o

vrea,

Aici stau pentru dînsul, chezaș, pîn-ce-o afla“.

(*Se reazăză.*)

LUCIA (*sentimentală, cu reproș*) :

Vezi, Grigore... N-ai nici un drept să te plîngi de memoria ta.

GRIGORE (*revenind în prezent*) :

Prima mea replică, Lucia. Au trecut aproape 25 de ani de atunci. (*Cu ironie amară.*) Spuneam rolul fără

să vibrez o fibră din mine. La sfîrșit făceam o singură mișcare. (*Schițează gestul.*) Așa. Parcă zvirleam

o piatră. Apoi mă înțepeneam din nou. Și totuși simțeam că voi putea

juca. Iar rolul, draga mea, rolul nu l-am uitat niciodată.

LUCIA : Tocmai de asta n-ai dreptate. Dai importanță unei oboseli trecătoare.

GRIGORE (*semn de protest*) : S-a umplut paharul. Prima replică din Corneille, ultima din Shakespeare... Greșesc : ultima a trecut. De luni,

Iuliu Cezar trece la repetiție, pe scenă...

LUCIA : O să se amîne. Nu-i nici un inconvenient. Premiera e abia la toamnă. Le poți explica.

GRIGORE : Nu-i nimic de explicat. Nu voi juca. Am o dublură destul de bună. Va face un Brutus onorabil.

LUCIA : Foarte bine ! Pînă la sfîrșitul stagiunii mai sînt doar cîteva săptămîni. Cîrînd intru și eu în vacanță. Plecăm, te odihnești, și, la întoarcere, vei juca.

GRIGORE : La tine toate-s foarte simple.

LUCIA (*malicios, apoi grav*) : Desigur. Așa judec eu : simplist. Dar sănătos. Asta-i.

GRIGORE : Te-ai supărat.

LUCIA : Cred și eu. N-am nici un motiv de bună dispoziție.

GRIGORE : Îți fac numai necazuri.

LUCIA : Da. Fiindcă exagerezi.

GRIGORE : Nu exagerez nimic. Nu știi ce înseamnă să te găsești pe scenă fără replică. Prima dată am uitat câteva cuvinte. Apoi altele — tot mai multe. Replici întregi... Golul acesta, care se întinde! E ca focul care mistuie o câmpie încinsă. Sau, dacă vrei, ca apele care au rupt zăgazul. (*Cu un gest exagerat.*) Se întind într-o clipă și nimicesc totul în jurul lor.

LUCIA (*rece*) : Ce gesturi, Grigore ! Păcat că nu te poți vedea. (*Abate discuția.*) Cred că nici în Don Sancho, când zvîrleai piatra la sfîrșit, n-ai fost mai ridicol... (*Cu duioșie.*) Crede-mă, dragul meu.

GRIGORE (*prins cu ușurință de jocul Luciei ; cu suris trist, depărtat*) : Noroc că n-am zvîrlit-o de prea multe ori.

LUCIA (*stăruind în destindere, zîmbește forțat*) : Te cred. Altfel te-ar fi zvîrlit ei pe tine.

GRIGORE : Probabil.

LUCIA : Sigur.

GRIGORE (*îmbunat*) : Bine că ți-a mai trecut supărarea.

LUCIA (*calmă*) : Nu mi-a trecut de loc. Ești rău cu mine.

GRIGORE (*cu tandrețe*) : Îmi pare rău, iubito. Ești atît de bună. Trebuie să te ascult : să fiu mai curajos... Orice s-ar întîmpla.

LUCIA : Vezi ? ! Iar îndoieli, Grigore.

GRIGORE (*resemnat*) : Ești bună.

LUCIA : Nu-i vorba de bunătațe, Grigore. Știu bine că am dreptate...

GRIGORE (*o întrerupe*) : Lasă. Ce să mai vorbim ? Fă-mi o cafea.

LUCIA : Nu fac nici o cafea. (*De observat : cafeaua poate fi simbolul pendulărilor Luciei.*) Văd că nu vrei să vorbești cu mine. Foarte bine. Pentru mine și-așa e limpede : ești la fel ca școlarii înaintea vacanței — oboseală, plictiseală, vacanța care se apropie... Din toate cîte puțin.

GRIGORE : Ar fi bine să fie așa...

LUCIA : Așa e. Vei juca și pe Brutus. N-am nici o îndoială. Și cu ultimul rol a mers greu la început, și totuși l-ai jucat atît de bine...

GRIGORE : Mi-am făcut datoria. Nimic mai mult.

LUCIA : Dacă ar fi fost numai datoria, nu erai atît de convingător.

GRIGORE : Depinde ce înțelegi prin datorie.

LUCIA : E adevărat. Există tot felul : cu *d* mic, cu *D* mare...

GRIGORE : Eu vorbesc de adevărata datorie. Vezi, dragă Lucia, altădată eram un actor oarecare...

LUCIA : Un actor foarte bun.

GRIGORE : Să zicem. Dar pe-atunci, știi și tu foarte bine, actorii erau un fel de greieri : plăcuți — cîteodată, nefolositori — totdeauna.

LUCIA : Nu-i așa. Spectatorii i-au prețuit totdeauna pe actori.

GRIGORE : Da, cei de la galerie. Poate și o parte din cei din stal. Numai că pe-atunci hotărau cei puțini, cei din fotolii și din loje, iar bunăvoința lor nu uitau niciodată să o amestece cu dispreț. Uneori mai puțin, alteori mai mult, după împrejurări... L-ai simțit și tu.

LUCIA (*aprobator*) : Destul.

GRIGORE : Vezi ? ! Tocmai de aceea, astăzi, cînd munca mea e prețuită, a juca nu mai este pentru mine o simplă obligație de serviciu, ci o datorie, cu *D* mare cum spui tu.

LUCIA : Foarte bine că e așa. Asta o să te ajute să treci impasul.

GRIGORE : Din păcate nu-i destul numai să vrei.

LUCIA (*brusc*) : A, da, bine că mi-am adus aminte. A telefonat de două ori directorul tău. Vrea neapărat...

GRIGORE (*enervat*) : Să nu vrea nimic. Să mă lase toți în pace. Doar te-am rugat să le spui.

LUCIA : I-am și spus...

GRIGORE : Foarte bine. Și-așa, azi-mîne, n-am să mai fiu bun nici pentru hamuri.

LUCIA : Ce vorbă-i asta ? !

GRIGORE (*zîmbind amar*) : E un aforism țărănesc. Îl știu de la tata, de cînd eram copil : cînd nu mai trage vita-n ham, rămîne bună pentru hamuri. Eu însă... (*Se oprește, întrerupt de sonerie.*) Sună !

LUCIA (*contrariată*) : Ah, Grigore !...

GRIGORE (*întrerupînd, scurt*) : A sunat !

LUCIA (*se ridică*) : Deschid. Trebuie să fie Pavel. A telefonat mai de vreme și s-a invitat la o cafea.

(*Trece în vestibul. Grigore, singur, reia pentru cîteva clipe mersul agitat.*)

PAVEL (*intrînd*) : Bună seara, Grigore !

GRIGORE : Bună seara, Pavel. (*Își dau mîna.*) Ce-i cu tine ? Unde-ai dispărut atîtea zile ?

PAVEL : Nicăieri. Am alergat tot timpul. Voi ce faceți ?

LUCIA : Cum știi.

GRIGORE : Lucia cu școala, eu cu ale mele. Ia loc, Pavel.

LUCIA (*lui Pavel*) : Când deschizi expoziția ?

PAVEL : Joia viitoare. Bineînțeles, dacă nu se ivește vreo nouă încercătură.

GRIGORE : Săptămîna trecută spuneai că totu-i gata.

PAVEL : Așa credeam și eu. Ieri m-am dus să văd cum au ieșit ramele. Am avut ce vedea. Mă mir că n-am picat jos.

LUCIA : Urîte ?

PAVEL : Urîte ? Unice !

GRIGORE : E și vina ta. Probabil că iar ai neglijat să ți le alegi singur.

PAVEL : De data asta, dragă Grigore, te înșeli. Le-am ales singur. Albe și simple. Am fost însă protejată. Au ieșit cu feston. O minunăție.

LUCIA (*rizînd*) : Dar cine te-a protejată așa ?

PAVEL : O jună cu inițiativă.

LUCIA : Îhm, înțeleg.

PAVEL : Ce puteam să spun... Biata fată e nouă acolo.

GRIGORE : Și-ți face altele ?

PAVEL : Nu-i nevoie. Se pot modifica destul de ușor, în trei-patru zile sînt gata. Oricum, e plictisitor.

GRIGORE : Te cred.

LUCIA (*intonînd ironic primele cuvinte*) : „Biata fată“ trebuie să fie și mai plictisită decît tine. Probabil c-ai zăpăcit-o...

PAVEL : Ce-i drept, i-am făcut un pic de curte. Vroiam să mi le termine cît mai repede... De unde să-mi închipui cum vor ieși ?

GRIGORE : Nu-i nimic. Principalul e că te-ai hotărît să faci expoziția. Prea ai amînat-o mereu.

PAVEL : Într-un fel, îmi pare rău că n-am lăsat-o pentru toamnă. Acum, în preajma verii, nu prea e timpul potrivit. Dar nu mai aveam răbdare... Mai cu seamă că la ultimele anuale am expus foarte puțin.

GRIGORE : Cu „Topitorii“ ce-ai făcut ? L-ai terminat ?

PAVEL : Expun unul : „Topitorul“.

Pe ceilalți i-am omorît.

GRIGORE : Cum asta ?

PAVEL : Simplu. Cu bidineaua. Am păstrat numai unul. Nu e rău. Am micșorat și pînza. Ceilalți s-au topit.

LUCIA : Păcat.

PAVEL : Nici un păcat. Greșisem de la început. De la primele schițe. Toți erau țepeni.

LUCIA : Ai fi putut face unele modificări...

PAVEL : Nu. Lucrarea era convențională. Neconvingătoare. Era lipsită de căldură.

GRIGORE : Din moment ce nu te mulțumea, ai făcut foarte bine.

PAVEL : Sînt sigur. Mai tîrziu voi relua subiectul.

(*Pauză.*)

GRIGORE (*uitîndu-se într-un punct, în gol*) : Cîteodată te invidiez.

PAVEL : Nu văd nici un motiv...

GRIGORE : Fiîndcă ești pictor. Nu pe tine în special. Pe toți pictorii. Pe sculptori, pe scriitori, pe compozitori...

PAVEL : De ce, Grigore ?

GRIGORE : Pentru că nici unul dintre voi nu acceptă să fie privit, citit, ascultat, decît atunci cînd e mulțumit de ceea ce a făcut. Pe cînd noi, actorii...

LUCIA : Actorul face și el la fel.

PAVEL : Nici voi nu jucați pînă nu vă realizați rolul.

GRIGORE : Un rol nu-i realizat decît pe scenă. În fața publicului. Pînă la spectacol, actorul se pregătește doar pentru ceea ce are de realizat. Dar nu știe dacă va izbuti sau nu.

LUCIA : Dar cine poate ști asta, Grigore ? Parcă Pavel știe dacă expoziția lui va avea succes ?

PAVEL : Nimeni nu poate ști dinainte. Valoarea oricărei lucrări o stabilește numai judecata marelui public.

GRIGORE : Dar convingerea personală că ai lucrat bine o ai.

PAVEL : Asta, da. Deși poate nu e totdeauna întemeiată.

GRIGORE : Actorului însă i se poate întîmpla să joace prost. Cauze pot fi multe. Uneori imponderabile. Are măiestrie, e convins că stăpînește rolul, putea să joace bine, și totuși joacă prost... Să zicem că uită textul. E conștient că a ratat. Dacă ar fi știut ce se va întîmpla, ar fi jucat ?

PAVEL : Dacă ar fi putut ști, sigur că nu, dar...

GRIGORE : Ei, vezi, aici e deosebirea. Tu, dacă-ți dai seama că o pînă e nerealizată, n-o expui. Eu însă nu pot ști dacă voi juca prost sau dacă nu voi uita textul.

LUCIA : Și un pictor poate expune un tablou pe care-l crede bun și care în realitate e lipsit de valoare.

PAVEL : Se-ntîmplă.

GRIGORE (*aprin*s) : E totuși altceva.

- (*Revince mersul agitat.*) Și tu și Pavel v-ați încropăinat să nu-mi dați dreptate. Deși o am. Tu mai ales, Lucia, știi bine câtă dreptate am.
- PAVEL : Dacă te zburlești așa la noi, trebuie să-ți dăm dreptate. N-avem încotro. Nu, Lucia ?
- LUCIA : Renunță, Grigore, te rog.
- GRIGORE (*morocânos*) : Bine, am renunțat. (*Iese pe terasă. Dispare din raza vizuală. Din cînd în cînd îl vedem îngîndurat, agitat.*)
- PAVEL (*arătînd către terasă*) : Ce-i cu el ?
- LUCIA (*iritată*) : Dumnezeu știe. E obosit.
- PAVEL (*formal*) : Cred că ar fi mai bine să plec.
- LUCIA : Rămii. Nu are nimic deosebit astă-seară. E mereu la fel de câteva zile. Mă duc să vă fac o cafea.
- PAVEL : Lasă, deocamdată... Mai bine stăm de vorbă.
- LUCIA (*puțin mirată*) : Cum vrei...
- PAVEL : Nici eu nu-mi mai găsesc locul de câteva zile.
- LUCIA : Nu se prea vede.
- PAVEL : Nu se vede, dar așa e. Din cauza expoziției.
- LUCIA : Ai emoții ?
- PAVEL : Mai degrabă sînt nerăbdător.
- LUCIA : Cîteva zile trec repede.
- PAVEL : Sînt nerăbdător să văd ce va ieși. Am reușit ? N-am reușit ?
- LUCIA (*îngroșîndu-și vocea*) : „A fi sau a nu fi, aceasta-i întrebarea“.
- PAVEL (*glumeț*) : Nu știi dacă-i chiar asta. În orice caz, e pe-aproape.
- LUCIA (*veselă*) : Astăzi ești inedit. O adevărată surpriză. De obicei ești foarte sigur pe tine.
- PAVEL : Nu cred că-i tocmai așa.
- LUCIA : Așa e. Ai tot dreptul să fii sigur de tine. Ai talent... Cel puțin așa spun toți cei care se pricep.
- PAVEL (*afectuos*) : Și tu, nu ?
- LUCIA (*ușor stînjinită*) : Ce-ntrebare ! Știi bine că și eu sînt convinsă de talentul tău, numai că părerea mea nu are nici o importanță.
- PAVEL (*hotărît, cald*) : Pentru mine, are.
- LUCIA (*prudentă*) : Da. Poate are importanță și părerea mea. În definitiv, eu reprezint publicul obișnuit. (*Cochetă.*) Nu, tinere ambițios ?
- PAVEL : De unde-ai scos-o și pe asta ? Sînt destul de aproximativ tînăr, iar ambițios nu sînt de loc.
- LUCIA : De ce te aperi ? Nu-i de loc rău să fii ambițios.
- PAVEL : N-o fi rău, dar nu sînt.
- LUCIA : Prea te roade grija succesului, ca să nu fii.
- PAVEL (*convîngător*) : Dar nu-i vorba de succes, Lucia. Expoziția asta reprezintă ani de muncă și de frămîntare. Eforturile mele de a mă reinnoi, de a mă debarasa de toate trîznăile pe care le credeam originale. Îți mai amintești ce succes am avut cu „Amazoana clorotică“ ? Tot corul „inițiaților“ m-a tîmliat : viziune personală, paroxismul individualității pure. Numai osanale.
- LUCIA : Pe unde-o mai fi oate amazoana ta ?
- PAVEL : Cine mai știe ? ! Ți-am vorbit de ea fiindc-am visat-o de curînd. Parcă eram lîngă ca pe crupa verde a calului. Încearca să mă sufoca cu o coadă roșu-venețian.
- LUCIA (*rizînd*) : A cui era coada ? A ei sau a calului ?
- PAVEL (*la fel*) : Nici eu nu știu bine. Erau cam amestecate. Ca și pe pînza mea, de altfel...
- GRIGORE (*din ușa terasei ; răutăcios*) : Ce veselie !
- LUCIA : Hai, Grigore, vino înăuntru...
- GRIGORE : Vin îndată. N-am răbdare să stau locului. (*Iese din nou pe terasă.*)
- LUCIA (*reluînd convorbirea cu Pavel*) : Și cum s-a terminat visul ?
- PAVEL : M-am trezit transpirat și cu palpații. Îți poți închipui, dacă mie, ca autor, mi-a provocat coșmare, ce trebuie să fi pățit alții.
- LUCIA : Ai remușcări ?
- PAVEL : Da. Sincer și serios. Îmi pare rău mai ales pentru mine. Am irosit o mulțime de vreme. De asta mă și îngrijorează expoziția : am impresia că debutez a doua oară. De fapt, chiar așa e. Am fost meticulos cu alegerea pînzelor...
- LUCIA : Chiar prea.
- PAVEL : Nu ! Am ales bine. Am păstrat numai ceea ce cred c-ar putea interesa. Dacă nu pe toți, cel puțin pe cît mai mulți. O pictură, dacă e bună, placă și vorbește tuturor : și estetului rafinat, și ție, și vecinului meu, și celui mai simplu om... E drept, la asta ajung puțini. Dar de încercat trebuie să încercăm...
- LUCIA : Toți pictorii adevărați au făcut la fel.
- PAVEL : M-am convins de asta. Păcat numai că am pierdut atîția ani cu amazoane portocalii și armăsari verzi.
- LUCIA : Nu ești tu singurul.
- PAVEL : Consolarea e destul de slabă.

- LUCIA : Te va consola succesul.
PAVEL : Numai să fie așa.
- LUCIA : Sînt convinsă. Ai pus pasiune. Asta se vede în tot ce-ai lucrat în ultimul timp. Nu-i nevoie să fii specialist ca să-ți dai seama.
- PAVEL (*cucerit*) : Să știi c-am pus pasiune. De altfel în pictură nici nu se poate altfel.
- LUCIA : Nu numai în pictură. E bine să pui inimă în toate.
- PAVEL : Da. Numai că în pictură e ca și în dragoste: fără pasiune nu realizezi absolut nimic. Crede-mă.
- LUCIA (*rizînd*) : Te cred. Cum să nu te cred, doar ai atîta experiență...
- PAVEL (*glumind*) : Da. Multă și proastă...
- LUCIA (*rizînd*) : Bietul de tine.
- PAVEL (*brusc*) : Știi la ce mă gîndesc? (*O privește lung.*)
- LUCIA : Spune.
- PAVEL : Nu te-am pictat niciodată.
- LUCIA : Norocul meu. Cine știe ce amazoană sau femeie paralelipipedică s-ar fi ales din mine.
- PAVEL : Nu glumi. Aș vrea să-ți fac un portret. Vrei?
- LUCIA : Știi cu? Poate că acum, după ce ți-ai schimbat viziunea și stilul, riscul n-ar mai fi atît de mare.
- PAVEL (*bucuros*) : Asta înseamnă că ești de acord.
- LUCIA : Ca să-ți spun drept, m-am gîndit și eu... Nu mi-ar displice să am un portret făcut de tine.
- PAVEL : Trebuia să-mi spui.
- LUCIA : Asta-i bună. Să mă invit singură. Și dacă nu te intereseam ca model?...
- PAVEL (*încurcat*) : Ai dreptate. Sînt un zăpăcit.
- LUCIA (*rizînd*) : Ești. Așa ai fost totdeauna...
- GRIGORE (*intrînd*) : Văd că vă distrați foarte bine și fără mine.
- PAVEL : Păi ce să facem... Dacă pe tine te-a apucat gustul de astrologie pe terasă...
- GRIGORE (*se așază*) : Faci cafelele, Lucia?
- LUCIA (*se ridică*) : Da.
- GRIGORE : Cești mari, dacă vrei.
- LUCIA : N-ar trebui, prea ești nervos.
- PAVEL : Și nici nu merită, atît e de ursuz.
- LUCIA (*lui Pavel*) : Hai să-l iertăm.
- PAVEL : Fie. Fiindcă vrei tu.
- LUCIA (*ieșînd*) : Bine. Atunci mari pentru toți.
- PAVEL : Ești morocănos astă-seară.
- GRIGORE : Îhm. Poate...
- PAVEL : Dacă nu mă oprea Lucia, plecam.
- GRIGORE : De ce? Voi aveți totdeauna ce discuta împreună...
- PAVEL : Am căzut prost cu vizita mea. Ești întors pe dos. Și încă rău de tot.
- GRIGORE : Sînt mai mult preocupat. Te rog să mă ierți că n-am stat cu voi. De fapt, cu ea e mult mai plăcut decît cu mine.
- PAVEL (*protestînd*) : Ei, asta-i...
- GRIGORE : Nu protesta. Așa e. Eu toată seara nu m-am gîndit decît la soarta noastră, a actorilor. (*Accentuînd.*) Cît e de ingrată...
- PAVEL : De ce ingrată?
- GRIGORE : Sigur că e ingrată. După noi nu rămîne nimic. O dată cu moartea se risipește tot ce-am făcut.
- PAVEL : Dar amintirea lui, concepția sa de joc, ele nu rămîn?
- GRIGORE : Le păstrează cel mult generația care urmează. Apoi dispare și amintirea.
- PAVEL : Uneori dispare. Alteori se amplifică. Gîndește-te la Millo. Ca să nu mă refer decît la noi și la un singur caz. Reprzintă cel puțin cît oricare dintre cei mai buni oameni ai timpului său.
- GRIGORE : Dar cîți sînt ca el?
- PAVEL : Cîți? Cîți merită! Din nici o categorie de oameni de artă nu supraviețuiesc toți.
- GRIGORE (*cu amărăciune*) : Iar unii mor ca artiști înainte de a muri ca oameni.
- PAVEL : Sînt și din ăștia.
- GRIGORE : Ca mine, de exemplu.
- PAVEL : Cum ca tine?
- GRIGORE (*ridicîndu-se precipitat*) : Pavele, sînt un om sfîrșit!
- PAVEL (*alarmat*) : Ce-i cu tine, Grigore?
- GRIGORE (*izbucnînd*) : Nu mai pot înregistra nimic. Nu mai pot reține nici două cuvinte dintr-un text. Lucia încearcă să mă convingă că e o simplă oboseală. Dar e mult mai grav.
- PAVEL : Cum mai grav, Grigore?
- GRIGORE : A început acum vreo lună, o lună și jumătate poate. Ultimele mele spectacole au fost chinuitoare. Am dat replicile din frînturi prinse de la sufler și din improvizatii.
- PAVEL : Totuși, oboseala poate fi o cauză.
- GRIGORE : La început credeam și eu. M-am verificat. Orice actor păstrează din repertoriul jucat anumite replici. Îți rămîn ca săpate. Le uit

și pe acelea. De uit treptat. De la cele mai recente, la cele învățate mai de mult. Le-am uitat aproape pe toate, afară de câteva din primii ani. Din Brutus n-am reținut decât un singur vers, care mă urmărește obsedant, chinuitor, și-mi alungă totul din minte...

PAVEL : Ai consultat pe cineva ?

GRIGORE : Pe nimeni încă.

PAVEL : E neapărat necesar...

(Zgomot la ușă.)

GRIGORE (il întrerupe) : Să lăsăm. Vine Lucia.

PAVEL : Te caut miine. Trebuie să mai vorbim.

LUCIA (intrind) : Gata. Am întârziat puțin. Am rișnit cafeaua chiar acum. (Le dă cafelele.) E bună ? M-am molipsit de la voi. Umblu după succese.

PAVEL (sorbind) : Ești o măestră.

LUCIA : De, dragă, fiecare cu măiestria lui.

GRIGORE : Într-adevăr, e bună.

LUCIA (se așază) : V-ați mai cioro-văit ?

PAVEL : Nu.

GRIGORE : Am mai discutat.

LUCIA : Îmi închipui despre ce. (Lui Pavel.) Ți s-a plîns de dificultățile pe care le are cu rolul. Nu ?

PAVEL (stingherit) : Oarecum.

LUCIA (enervată) : Mă așteptam. Chiar m-ar fi mirat să nu-ți fi spus.

GRIGORE (artăgos) : Și ce-i dacă i-am spus ?

LUCIA : Nu-i nimic. (Lui Pavel.) Mă supără numai că se frămîntă atîta fără nici un rost.

GRIGORE : Cred că sînt cel mai în măsură să-mi dau seama ce se întîmplă cu mine. (Luciei.) Pentru tine totul e simplu. Prea simplu. Parc-ar fi vorba de un guturai : a venit azi, va trece miine...

PAVEL : Totuși, dragă Grigore, e ceva trecător...

LUCIA : Bine că i-o spui și tu.

PAVEL (Luciei) : Da, însă e firesc să-l preocupe situația asta.

GRIGORE (aprobînd) : Nici nu mă pot gîndi la altceva.

PAVEL : Depinde cum te gîndești. În orice caz, nu trebuie să-ți viri în cap că e ceva deosebit și grav, ceva iremediabil. Cred c-ar trebui să te gîndești la cauze. Să le cauți.

GRIGORE : M-am gîndit.

PAVEL : E cea mai bună metodă.

GRIGORE : Am încercat-o. Le-am în-tors pe toate pe față și pe dos...

Cînd am început rolul lui Brutus din *Iuliu Cezar* eram într-adevăr obosit. În privința asta, Lucia are dreptate. Personalitatea eroului m-a absorbit însă.

PAVEL : Shakespeare e totdeauna tulburător.

GRIGORE (aprobînd) : Treptat a început să mă obsedeze grija pentru frazare, pentru nuanțe...

LUCIA : Poate tocmai de aceea ți-a scăpat textul.

PAVEL : S-ar putea.

GRIGORE : Pină acum însă nu mi s-a mai întîmplat. Cînd eram tînăr, la începutul carierei, învățam întîi textul. Înregistram conștiincios, neutru. Simplă operație de memorizare.

LUCIA (șters, monoton) : „Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel, Unde cură-n poale un rîu mititel“...

PAVEL (la fel, privind-o pe Lucia) : „Plînge și suspină tînăra domniță, Dulce și suavă ca o garofiță“... (Ride împreună cu Lucia.) Ca la școală... (Din nou serios ; lui Grigore.) Iartă-mă ! Te ascult !

GRIGORE : Nu-i nimic.

LUCIA : Ce vrei, dragă, toate începuturile sînt grele...

PAVEL : Da. Fiindcă orice început e o luptă. Lupta cu inerția. Am dus-o și eu. (Lui Grigore, solicitîndu-i răs-punsul.) Pină la urmă, însă, ai învins.

GRIGORE (întîi sec, apoi prins în discuție) : Ar fi prea mult ca să spun că am învins. Am învățat. Atît doar. M-am zbătut mult. Treptat am reușit să realizez starea afectivă a eroului, iar mimica, gesturile, toate celelalte aduceau de la sine cuvîntul. La timp, corect, tot mai nuanțat. Ce satisfacție ! Simțeam că devin actor, iar acum...

PAVEL (il întrerupe) : Am trecut și eu prin asta. E căutarea echilibrului. Cred că aproape toți artiștii încep așa. E și în asta un farmec.

LUCIA : Numai că trebuie să treacă ani pină să-l vezi.

PAVEL : Bineînțeles.

GRIGORE : Eu nici azi nu-i prea văd farmecul. Adevărat chin...

PAVEL : Asta mi-aduce aminte de o pățanie de-a mea. Nu v-am spus-o pină acum. (Ezitînd.) De fapt, nu prea are legătură...

LUCIA : Hai, spune-o !

PAVEL : Am jucat și eu odată...

GRIGORE (mirat, totodată ironic) : Tu ?

PAVEL: Da. La liceu. La o serbare de sfârșit de an. Îngerășul din „Baba Hîrca” lui Millo.

LUCIA (*amuzată*): Ai fost și îngerăș? Asta-i bună.

PAVEL (*la fel*): Ce vreți, toți dracii au început prin a fi îngeri. Am avut un succes nemaipomenit. Cum am intrat în scenă, m-am împiedicat și am căzut. A fost un ris homeric... (*Observînd nerăbdarea și plictiseala lui Grigore.*) Iartă-mă, Grigore, iar te-am întrerupt.

GRIGORE: Poți continua. Eu v-am plictisit destul.

PAVEL: Nu ne-ai plictisit de loc. Dimpotrivă.

GRIGORE (*începînd cu ton de scuză*): V-am amintit de începuturile mele, fiindcă zilele astea m-am gândit mereu că memorizarea mecanică e totuși o realitate. Am încercat să mă reîntorc la ea. Să învăț cuvînt cu cuvînt. Fără inflexiuni, fără nimic. Simplu. Nici un rezultat.

PAVEL: Decît să te lași prins de gânduri, e preferabil să încerci...

LUCIA: Ba să nu încerce nimic. Să se odihnească. Asta e primul lucru de care are nevoie. I-am spus de altfel și directorului cînd a telefonat...

GRIGORE: A telefonat? Ce vroia? Mie nu mi-ai spus nimic.

LUCIA: Cum nu ți-am spus?! Adă-ți aminte, dragă! Te-ai și supărat.

GRIGORE: Da, da. Și ce vroia?

LUCIA: Să joci poimîine.

GRIGORE: Nu pot. (*Se ridică. Treptat se dezlîntuie.*) Imposibil. Nu pot. Ce vor de la mine? De ce să joc eu? Nu-i spectacolul meu. Nu mai am nici unul pînă săptămîna viitoare.

LUCIA: Au fost nevoiți să schimbe.

GRIGORE (*crescendo*): Să schimbe?! Au fost nevoiți să schimbe? Înțeleg. Și vor să joc eu?! (*Ride isteric.*) Să mă prăbușesc... Asta vor...

PAVEL (*se ridică, îl înfruntă*): Liniștește-te, Grigore! Nici nu știi despre ce e vorba. (*Arătînd-o pe Lucia.*) Las-o să vorbească. (*Grigore se așază epuizat; își sprijină capul în mîini.*)

LUCIA (*copleșită*): Nu știu dacă mai are vreun rost...

PAVEL (*ferm*): Are. Sigur că are.

LUCIA (*stins*): A venit o delegație străină. O delegație culturală. Peste două zile trebuie prezentată o piesă originală și s-au oprit la cea în care joacă Grigore. Rolul lui n-are durbură.

GRIGORE (*se ridică din nou, cu răutate*): Și altă piesă n-au putut găsi?

LUCIA: Nu știu. I-am spus directorului că nu prea cred să poți juca...

GRIGORE: Și?

LUCIA: Te-a rugat să treci mîine pe la teatru, să vorbești cu el.

PAVEL: Du-te, Grigore. Singur îi poți explica cîl mai bine...

GRIGORE (*întunecat, cu răutate*): De dus am să mă duc. Mă duceam și fără sfatul tău. Dar nu să dau explicații. Nu! Mă duc să-mi dau demisia. Pentru asta mă duc.

PAVEL (*dur*): Bună soluție... n-am ce zice.

GRIGORE: Bună sau rea, mi-e indiferentă părerea ta. Absolut indiferentă. Pentru mine e bună. (*Cu ris crispat.*) Chiar foarte bună. Mi-e tot una ce se va întîmpla. Am să demisionez. Nimeni nu va mai dispune de mine...

LUCIA (*cu amărăciune*): Nu-i nici o oră de cînd vorbeai de datorie. Datoria cu D mare...

GRIGORE (*violent*): Te rog să termini. Nu vreau să se amestece nimeni în treburile mele. Nici chiar tu!

LUCIA (*jignită*): Bine, Grigore. (*Sententios.*) Va fi cum vrei tu.

(*Un moment de liniște gravă, după care convorbirea continuă într-o atmosferă apăsătoare.*)

PAVEL (*stingherit*): E timpul să plec. (*Se uită mașinal la ceas.*) S-a făcut tîrziu. (*Bea repede din cafea. Luciei, cu zîmbet forțat.*) E păcat să las vreo picătură.

GRIGORE (*se uită și el la ceas; impersonal*): E de-abia zece. (*Pauză.*)

LUCIA (*lui Pavel, cu suris amar*): Păcat de cafea. Ai băut-o ca logofătul Tăutu. Nici n-ai putut să-i simți gustul.

PAVEL (*se ridică*): Cum să nu. A fost foarte bună.

LUCIA: Cînd mai vii?

(*Pavel schițează un gest vag.*)

GRIGORE: Nu te lăsa așteptat. Chiar dacă nu-i nici o plăcere să mă vezi pe mine, trebuie să vii pentru Lucia...

PAVEL: Data viitoare sper să te găsesc mai bine dispus. Vă telefonez. La revedere, Lucia!

LUCIA (se ridică): La revedere! Te conduc. Trebuie să închid după tine.
PAVEL: La revedere, Grigore!

(Își dau mina în fugă, rece.)
GRIGORE: La revedere.

(Pavel iese însoțit de Lucia. Grigore, rămas singur, stinge luminile. Rămâne aprinsă numai lampa de pe masa de scris. Se îndreaptă spre o ușă a încă-

perii, apoi se oprește agitat. De unde, din mare depărtare, se aude o melodie tandră, tristă.)

GRIGORE (cu fața în mâini): „Să te ferești de idele lui marțe“... „Să te ferești de idele lui marțe“... Ce virtuți ameiților... (Reia mersul șovăitor. Iese.)

C O R T I N A

A C T U L I I

T A B L O U L 2

Același decor. O dimineață însoțită, la sfârșitul verii. Un șevalet, ustensile pentru pictură. Pavel și Lucia sfințesc de băut cafelele.

PAVEL (se ridică): Mulțumesc. Nimeni nu face cafeaua ca tine... (Se duce spre șevalet.)

LUCIA: Da?

PAVEL: Crede-mă.

LUCIA (stringind ceștile): Îmi place să fiu lăudată pentru cafele. Asta-i slăbiciunea mea. Dacă crezi în metempsihoză, așa spune că-n altă viață am fost cafegioaică...

PAVEL: Sau odaliscă în vreun harrem...

LUCIA: Asta nu-mi convine...

PAVEL: Poate-ai fost chiar favorită. Precis. Cu meșteșugul tău la cafele nici nu se putea să nu fi ajuns...

LUCIA: Ar trebui să mă supăr pe tine.

PAVEL: Nu merit...

LUCIA: Ba da! (Așază o scrumieră la îndemina lui Pavel, lângă șevalet.) Ți-am golit scrumiera. Fii atent și nu mai scutura țigara alături.

PAVEL: Ar trebui să-mi cumpăr o narghilea... N-ai mai împărăștia atîta scrum cînd pictez.

LUCIA: N-ar fi rău.

PAVEL: Ar fi însă periculos...

LUCIA: Nu văd de ce?!

PAVEL: Aș avea nevoie și de o cadîină. Să-mi curețe narghilea.

LUCIA: N-ai de loc chef de lucru.

PAVEL: Dimpotrivă.

LUCIA: Bine. (Se așază pe un scaun în fața șevaletului, pregătindu-se să pozeze.)

PAVEL: Mut puțin șevaletul. S-a schimbat lumina. (Deplasează șevaletul.) Mută și tu puțin scaunul. (Lucia schimbă poziția scaunului, apoi

se plimbă prin cameră.) Așa... bun... Începem?

LUCIA: Da. (Continuă să se plimbe. Deschide radioul. Se aude foarte încet partea a II-a din Suita a II-a pentru pian de Enescu.)

PAVEL: Mi se pare că te-ai plictisit de pozat.

LUCIA: Nu, dar n-am răbdare să stau locului. (Se așază. Pozează.) Dacă te supără muzica, închid...

PAVEL (privind-o): Las-o. Cred că e bine. (Luînd paleta.) Dacă vrei, putem renunța pentru azi.

LUCIA: Nu. Continuăm. Și-așa ți-ai pierdut o mulțime de timp cu portretul meu.

PAVEL (pictînd): Bună părere... Eu sper că va fi o lucrare mare și tu-mi spui că e pierdere de vreme...

LUCIA: Nu mai glumi. Știi bine ce vreau să-ți spun. De la expoziție n-ai mai lucrat aproape nimic altceva. Sînt aproape trei luni de-atunci. Îmi fac și reproșuri din cauza asta...

PAVEL (indicîndu-i poziția): Puțin spre dreapta, te rog...

LUCIA: Vezi, nici n-ai ce să-mi răspunzi. (Mișcînd capul.) Așa e bine?

PAVEL: Da, e bine... N-ai dreptate, Lucia. Portretul tău e pentru mine o experiență unică... Sînt mereu amenințat de lirism.

LUCIA: E cam subtil...

PAVEL: Hîm, da... Nu-i nevoie să stai așa țeapănă.

LUCIA: Știu. Dar mă înțepenesc fără să vreau.

PAVEL: Să nu mi se întîmple și mie ca lui Repin cînd l-a pictat pe Tretyakov...

LUCIA : Dar ce-a pătit Repin ?

PAVEL : Repin spunea că Tretiakov i-a pozat prea conștiincios.

LUCIA (*zimbînd*) : Văd că te pregătești să dai vina pe mine...

PAVEL : N-aș încerca.

LUCIA : Să știi că nici nu m-aș simți vinovată. Drept să-ți spun, și cu Repin trebuie să fi fost altceva. Poate nu i-a plăcut Tretiakov ca model.

PAVEL (*preocupat de lucru*) : Nu m-am gîndit... Spre stînga un pic.

LUCIA (*schimbînd poziția*) : Așa ?

PAVEL : E bine. (*Scurtă pauză.*) Iar pozezi.

LUCIA : Spune ceva. Dacă nu uit că pozez, mă-nțepenesc. Ca Tretiakov.

PAVEL : Norocul e că la tine nu ține prea mult.

LUCIA : E un compliment ?

PAVEL : Nu. Ție nu-ți fac complimente. Probabil că nici n-ar fi pe gustul tău.

LUCIA : Nu-mi închipuiam că ai o părere așa proastă despre mine.

PAVEL : Credeam, dimpotrivă, că e bună.

LUCIA : De loc. Dacă nu mi-ar plăcea să primesc complimente ar însemna că nu sînt femeie.

PAVEL : Sînt și excepții. Nu multe, dar sînt...

LUCIA : Vai ce naiv cști ! Împotriva complimentelor sînt numai femeile cărora nu li se fac. De fapt, au dreptate. Nu-i prea plăcut să auzi complimente făcute alteia.

PAVEL : S-ar putea să fie cum spui tu. Totuși, ție am să mă feresc să-ți fac.

LUCIA : De ce ?

PAVEL : Cred că mi-e frică de Grigore. L-am văzut în Othello. (*Cautic.*) Era desăvîrșit... Iar tu...

LUCIA (*oprindu-l*) : Te rog, Pavel... (*Se ridică, închide radioul.*) M-ai amărit...

PAVEL (*lăsînd lucrul*) : N-am vrut...

LUCIA (*cu reproș*) : De ce ești răutăcios ? Știi bine cît suferim. Și el și eu. Oare cînd o să se sfîrșească toate astea ? Tu ce crezi ?

PAVEL (*așezîndu-se în apropierea Luciei*) : M-ai întrebat de atîtea ori... Nici eu nu mai știu ce să cred...

LUCIA : N-a folosit nici vacanța, nici odihna. De trei luni ține coșmarul ăsta. Am să-mi pierd și eu speranța. Nimeni, nici doctorii nu spun nimic. Nimic precis.

PAVEL : Totuși, un lucru e precis : boala lui Grigore n-are nici o cauză

organică. De nici un fel. Asta înseamnă mult.

LUCIA : Mult și nimic.

PAVEL : Nu-i tot una un proces inhibitoriu cu o scleroză sau o tumoare, bunăoară. Bine că-i numai atît. Poate înceta oricînd.

LUCIA : Proces inhibitoriu, mereu proces inhibitoriu ! Două cuvinte. Toți încercați să mă liniștiți cu două cuvinte. Dar nimeni nu-mi spune ce va fi cu Grigore. Ah, Pavel, dac-ai ști cît sînt de îngrijorată !

PAVEL : Știu, dragă, dar nu trebuie să-ți pierzi curajul. Ai nevoie de el și pentru tine și pentru Grigore. Îmi pare rău. Iar te-ai îngîndurat. N-am pic de minte.

LUCIA : Nu, Pavel. Dacă nu erai tu, aș fi mereu preocupată de boala lui Grigore. Nici nu m-aș mai gîndi la altceva. Ai fost un noroc și pentru el și pentru mine. (*Zîmbește trist.*) Vezi ? Mi-a trecut. Uite, mă înțepenesc din nou. Poți reîncepe.

PAVEL : Bine, dacă vrei tu. (*Se duce la șevalet.*)

LUCIA : Stau bine ?

PAVEL (*privind-o lung*) : Da.

LUCIA : Mă intimidezi dacă mă examinezi așa.

PAVEL : Te studiezi... Ești un subiect dificil.

LUCIA : Vezi ?!... Și ăsta-i un motiv să-mi pară rău... Tot eu am dreptate...

PAVEL : N-ai de loc. Ai numai o figură neastîmpărată.

LUCIA : Mai înainte te plîngeai că stau prea țeapănă.

PAVEL : Da. În schimb, ochii tăi sînt mereu în mișcare. Ești alta decît acum zece minute. Nu-mi placî.

LUCIA : Ce să fac, dragă. Asta sînt...

PAVEL : Știi bine că-mi placî oricum... Ți-ai modificat însă expresia... La asta m-am referit. (*Pleacă de la șevalet.*) Mai bine mai fumez o țigară... Îmi dai voie ?

LUCIA : Cum nu. Mai ales că te-ai hotărît, în sfîrșit, să-mi faci un compliment...

PAVEL (*se așază în apropierea Luciei*) : Nu-i compliment. E constatare.

LUCIA (*trecînd la un ton ironic*) : Nu s-ar putea spune că e prea original.

PAVEL : E banal. Recunosc. Totuși e adevărat.

(*Pauză.*)

LUCIA (*cochetînd*) : De ce te-ai încruntat așa ? Acuși îți spun și eu că nu-mi placî... Dacă vrei, fă-mi

complimente... ca oricărui model al tău... Numai nu sta încruntat.

PAVEL: Nu fac complimente modelelor mele.

LUCIA: După câte știu eu, nu-i chiar așa...

PAVEL: Te asigur că m-am dezobișnuit de mult... Și oricum ar fi, tu nu ești un model.

LUCIA: Atunci ce sînt?

PAVEL (*fixînd-o insistent*): Ești Lucia.

LUCIA (*evitîndu-i privirea, revine la tonul ușor ironic*): Aproape să uit... Bine că mi-ai amintit. (*Redeschide radioul. Foarte încet, partea a III-a din Suita a II-a pentru pian de Enescu.*) Dacă n-ai pufăi ca o locomotivă, aș putea crede c-ai adormit.

PAVEL (*vag*): Mă gîndeam.

LUCIA: La ce?

PAVEL: La mine.

LUCIA: Și la modele nu?

PAVEL: Și.

LUCIA: La care?

PAVEL (*ironic*): La toate. Pe rînd. Una câte una.

LUCIA: Pavel!

PAVEL: Da!?

LUCIA: De ce s-au pictat mai multe femei decît bărbați?

PAVEL: Nu știu dacă e așa.

LUCIA: Eu cred că da.

PAVEL: Probabil ai dreptate. Pictorii sînt de obicei bărbați. Femei pictori sînt puține.

LUCIA: Tocmai de asta. Eu cred că au fost pictate mai multe Madone decît Criști. Chiar Criștii sînt foarte de înconjuțați de Madone, de Magdalene...

PAVEL: Nu numai ei. Mercur e între grații. Marte între Minerva și Venus. Pan între nimfe. Dacă ar fi existat mai multe pictorițe era probabil invers. Venus între Marte, Apollon și Vulcan, Ariadna între Dionysos și Pan. O nimfă între fauni și așa mai departe.

LUCIA: Asta ar fi de discutat.

PAVEL: N-ar duce la nimic. Au fost prea puține pictorițe ca să putem verifica cine are dreptate.

LUCIA (*pe gînduri*): Și tu ai pictat multe femei.

PAVEL: Întotdeauna și toți au pictat multe femei: zeițe, nimfe, sfinte, împărăteșe, curtezane, albe, negre. De toate și în tot felul.

LUCIA: Le-au pictat în tot felul, dar cel mai desăvîrșit atunci cînd le-au iubit. Ca da Vinci pe Mona Lisa.

PAVEL: Asta e literatură.

LUCIA: După cum a pictat-o sînt sigură că a iubit-o.

PAVEL: Poate.

(*Fondul muzical încetează. După cîteva clipe reîncepe cu Partea a II-a din Simfonia de Cesar Franck.*)

LUCIA: Pavel!

PAVEL: Da!?

LUCIA: Pavel, tu ai pictat vreodată o femeie pe care s-o iubești? Nu care să-ți fi plăcut, s-o fi iubit chiar.

PAVEL: O singură dată...

LUCIA: Probabil cînd erai tînăr...

PAVEL: Dimpotrivă, în plină maturitate... Doar nu mă pot socoti încă bătrîn... Cred...

LUCIA (*precipitată, evitînd o posibilă mărturisire*): Vai, ce tîrziu s-a făcut. Mai pictezi?

PAVEL: Să încercăm. (*Trece la șevalet, privește pînza.*) E altă lumină.

LUCIA: Eu niciodată nu-mi dau seama. Cum e?

PAVEL: Nu ești atentă. De asta nu observi. Lumina e acum mai dură... Ai alți ochi.

LUCIA (*cochetă*): Tot mai duri?

PAVEL (*aspru*): Nu. Încetează! Te rog, Lucia!

LUCIA (*surprinsă*): Tac, dar...

PAVEL: Ascultă-mă, Lucia! Nu mai putem continua așa. A durat prea mult.

LUCIA (*ridicîndu-se, cu ton sec, spre a-l îndepărta*): Da, așa este... Cred că e tîrziu. Ai lucrat mult azi...

PAVEL (*sarcastic*): Nu încera să fugi. Te-am lăsat de prea multe ori...

LUCIA: Nu fug. Dar trebuie și tu să înțelegi...

PAVEL: Am avut destulă răbdare. Te-ai jucat cu mine cum ai vrut. Știi că te iubesc. Ți-am spus-o de o mie de ori și într-o mie de feluri. Numai în cuvinte nu ți-am spus-o. Dar te iubesc! Ai vrut să ți-o spun.

LUCIA (*nemișcată*): Nu, Pavel!

PAVEL: Ba da! Dar n-ai avut destul curaj. Din cauza asta m-ai oprit mereu. Mereu în ultima clipă. Ți-a fost frică de două cuvinte. Tu crezi că numai cuvintele sînt iremediabile. Am înțeles și am respectat regulile jocului. Regulile tale, bineînțeles. Le-am respectat cît am putut.

LUCIA (*la fel, copleșită*): E numai vina mea.

PAVEL: Nu-i vina nimănui. Dragostea e viață și viața nu poate fi învinovățită... Te iubesc, Lucia! (*Trecînd privirea de la Lucia la șevalet.*) Te iubesc tot atît cît urăsc por-

- tretul ăsta. *(Reia febril paleta, sarcastic.)* Portretul a două femei.
- LUCIA *(alarmată de Pavel, care mi-nuiește penșonul cu gesturi violente și agitate)*: Ce faci, Pavel, pentru Dumnezeu? *(Vine spre șevalet.)*
- PAVEL *(aceiași)*: Sfirșesc portretul. *(Cu ris sarcastic.)* Va fi pinza mea cea mai renumită. Femeia desfigurată. Poți să te privești. Vino!
- LUCIA *(trece în fața șevaletului; consternată)*: Ce-ai făcut, Pavel? De ce-ai făcut asta?
- PAVEL: Fiindcă te iubesc!
- LUCIA: De ce l-ai distrus?
- PAVEL: Ți-am spus. Erau două femei în portretul ăsta afurisit. *(Zvirle paleta. Se îndepărtează de șevalet.)* Când l-am început nu erai decât soția lui Grigore. Acum ești alta pentru mine.
- LUCIA *(mai mult pentru sine)*: Era portretul meu...
- PAVEL *(se apropie de Lucia)*: Nu mai puteam să-l privesc. Nici nu l-aș fi putut termina. Îți voi face altul. Fără nimic din trecut. Numai tu. *(O ia în brațe.)* Cum te vede acum inima mea.
- LUCIA *(încordată pentru o clipă)*: Nu, Pavel. *(Răspunde îmbrățișării. Apoi se desprinde încet; cu voce stinsă.)* S-au rostogolit toate deodată...
- PAVEL: Trebuia să-ți spun că te iubesc.
- LUCIA *(așezându-se, copleșită)*: Portretul distrus... Ce-i vom spune lui Grigore?
- PAVEL *(inchide radioul)*: Nu-s nici primul, nici ultimul căruia nu-i reușește o lucrare.
- LUCIA: Nu, Pavel. Nu-i vorba numai de portret. Mă gândeam la noi. De ce mi-ai spus?
- PAVEL: Știai de mult. Am văzut asta chiar în ochii tăi.
- LUCIA: Ochii... Nu știu nici ei ce vor...
- PAVEL: Nu, Lucia. Ochii știu totdeauna ce vor. Ai tăi mai ales. Asta îmi ajungă. Îmi dau seama de tot greul. Voi găsi însă momentul potrivit ca să vorbesc cu Grigore.
- LUCIA: Nu, Pavel... Te rog, nu. N-ai dreptul să faci asta.
- PAVEL: Va înțelege. Trebuie să înțeleagă.
- LUCIA *(îngîndurată)*: Ah, Pavel, cît aș fi vrut să nu-mi fi spus.
- PAVEL: E mai bine așa. Se vor lămurii toate.
- (Scurtă pauză. Se aude cineva intrînd în vestibul.)*
- LUCIA: E Grigore. *(Se îndreaptă spre ușă.)*
- GRIGORE *(intră; în trecere, mecanic, dintr-o veche deprindere, un gest de afecțiune pentru Lucia)*: Bună ziua, Pavel.
- PAVEL: Bună ziua.
- LUCIA *(lui Pavel, care-și face de lucru lingă șevalet, strîngîndu-și ustensi-tele)*: Hai, lasă. să stăm puțin.
- GRIGORE *(așezîndu-se)*: Îmi faci o cafea, Lucia?
- LUCIA *(absentă)*: E aproape ora mesei.
- GRIGORE: E încă destul timp. Altădată mi-ai fi făcut...
- LUCIA *(absentă)*: Altădată. Altădată era altădată...
- (Se așază cu toții.)*
- PAVEL: E și azi foarte cald.
- GRIGORE: Da. Sînt obosit...
- LUCIA *(lui Grigore)*: Unde-ai fost?
- GRIGORE: La teatru, la sindicat. Apoi la A.T.M.
- LUCIA: Și?
- GRIGORE: Cu directorul n-am putut vorbi. Lipsește azi. Am vorbit cu ceilalți. Foarte binevoitori. Mi-au propus să se ocupe de plecarea mea în străinătate, pentru un consult medical. I-am refuzat.
- LUCIA *(dezamăgită)*: Vai, Grigore!
- GRIGORE: N-are nici un rost.
- PAVEL: E o posibilitate de verificare. Nu trebuia să renunți la ea.
- GRIGORE: Nu-i nimic de verificat. Medicii noștri sînt și ei foarte buni. Cazul meu e clar din punct de vedere medical. E complicat doar pentru mine. Prin consecințe. Dar asta e altceva.
- LUCIA: Chiar numai schimbarea și ți-ar fi fost folositoare.
- GRIGORE: Mă simt foarte bine aici, în viziuna mea. Pot să-mi ling în liniște rănilor.
- LUCIA: Din nenorocire tu mai mult ți le scormonești.
- GRIGORE: Fac și eu ce pot. Atîta mi-a mai rămas.
- PAVEL: Ai să te îneci în pesimism.
- GRIGORE: Vouă vă e ușor să mă judecați. Tu ai pictura, Lucia, școala. Toți muncesc.
- LUCIA: Vei munci și tu, Grigore.
- GRIGORE *(crescendo)*: Vei face, vei munci. Mereu viitorul. Viitorul e și clipa următoare și toate celelalte care urmează. La nesfîrșit.
- PAVEL: Ți-au spus-o toți; nu te gîndi la... *(Caută cuvîntul.)*
- GRIGORE *(completîndu-l)*: La nebunia mea.

LUCIA (mastrător) : Grigore !
GRIGORE : Țasta-i numele adevărat :
nebulia. O formă de nebulie.

PAVEL (nervos) : Are dreptate Lucia.
Te scormonești singur. În felul ăsta
n-ai să te vindeci. Încearcă să te
preocupe ceva. Plimbă-te, citește,
scrie. Actorii obișnuiesc să facă pa-
siuni memorialistice. Scrie și tu me-
moriile, amintiri...

LUCIA : E o idee foarte bună, Grigore.
GRIGORE : E o idee stupidă. Regret
că o spun, dar așa este. Ca să scrii
amintiri trebuie să ai și talent scrii-
toricesc și prestigiul vârstei. Mie-mi
lipsesc te unul și celălalt.

LUCIA : Sint convinsă că ai scrie bine.
PAVEL (indiferent) : Încearcă altceva.
GRIGORE (aprins) : Ce să-ncerc ? Dacă
aș fi tânăr, mi-aș căuta o altă mese-
rie. Pentru asta însă e prea târziu.
Dar nu sint încă destul de bătrîn ca
să mă consolez cu inactivitatea. Dacă
nu muncești, te dărîmi. De-abia acum
am ajuns la înțelegerea deplină a
acestui adevăr. Am să ajung un ani-
mal. Am să mă degradez. Am și în-
ceput...

PAVEL (violent) : Sfirșește, Grigore !
(*C arată pe Lucia.*) Uită-te la ea !
Dacă n-ai milă de tine, ai cel puțin
de ea ! O distruge !

LUCIA : Pavel, te rog, Pavel !
PAVEL (potolit) : Iertați-mă, amîndoi...
GRIGORE : Ai dreptate. Ar fi trebuit
însă să mi-o spui mai de mult.

LUCIA : Nu-i nimic, Grigore. Pavel
exagerează.

(*Scurtă pauză.*)

GRIGORE : În cîte e azi ?

PAVEL : 12 august.

GRIGORE (gînditor) : Pînă încep șco-
lile e mai bine de-o lună. Ce zici,
Lucia, ai vrea să plecăm împreună ?

LUCIA (evaziv) : Firește.

GRIGORE : Bine. Mîine am să le spun
că m-am răzgîndit. Îi voi ruga să
mă ajute să putem pleca. Cît mai
repede. Amîndoi, Lucia.

LUCIA (sfîșiată) : Da... Amîndoi. E
foarte bine, Grigore. Din toate punc-
tele de vedere. Nu-i așa, Pavel ?

PAVEL (rece) : Da, e bine. (*Lui Gri-
gore.*) Și unde-ai vrea să pleci ?

GRIGORE : La Leningrad.

PAVEL : E o alegere bună. Sper să
reușești...

GRIGORE : Cred că da. (*Luciei, încăl-
zit de gîndul călătoriei.*) Tu n-ai fost
încă niciodată. O să-ți placă mult...
Vom merge la teatru. Vom fi acolo
înainte de deschiderea stagiunii; vom

găsi totuși spectacole... Nu se poate
să nu găsim. Ești mulțumită, Lucia ?

LUCIA (absentă) : Ți-am spus doar.

GRIGORE : Credeam că o să te bucuri
mai mult.

LUCIA : Mă bucur, Grigore.

PAVEL (*indiferent în aparență, cu im-
putare ascunsă pentru Lucia*) : Nici
nu poate fi altfel. O călătorie e tot-
deauna un prilej de a scăpa... din
obișnuit. E un fel de corectare a des-
tinului.

GRIGORE (*a sesizat vag că Pavel vor-
bește cu o anumită semnificație ;
devine atent ; tatonează*) : Crezi în
destin ? Nu știam.

PAVEL (*imprudent, cu ironie*) : De loc.
Dac-aș crede în destin n-aș vorbi de
corectarea lui... N-ar fi logic.

GRIGORE : Da, poate...

LUCIA (*intervine spre a curma discu-
ția*) : Crezi că vom putea pleca re-
pede ?

GRIGORE : Da.

LUCIA : Ar fi foarte bine.

GRIGORE : Nu-mi închipuiam să fii
așa grăbită.

PAVEL : De ce n-ar fi ? Alt cer, alți
oameni...

GRIGORE (*ironic, arătînd spre șeva-
let*) : Alte portrete...

PAVEL (*ignorează aluzia*) : Și asta.
Ermitajul e plin de pînze minunate.
Veți avea ce vedea.

LUCIA (*fals*) : Totdeauna mi-am dorit
să văd Leningradul. Sint atîtea de
văzut acolo...

PAVEL (*indiferent*) : Sint multe de
văzut.

GRIGORE : Desigur. Primul drum am
să-l fac însă la Ermitaj. Pentru Ru-
bens.

PAVEL : Și mie-mi place. E tonic.

GRIGORE : Vreau s-o revăd pe Helene
Fourment, marea dragoste a lui Ru-
bens. În portretele ei, Rubens e atît
de inspirat...

PAVEL : Nu mai mult decît în altele.

LUCIA : Ermitajul e plin de capo-
dopere.

PAVEL (*sicîit*) : Nici vorbă.

GRIGORE : Da. E interesant însă în
cîte pînze o găsim pe Helene Four-
ment.

PAVEL : Deseori, nu e decît una din
figurile secundare...

GRIGORE : Așa e, în schimb a pic-
tat-o în fel și chip. Sfîntă, madonă,
divinitate antică.

LUCIA (*enervată*) : Îi era soție și-o
avea la îndemînă. Putea să-i ser-
vească de model oricînd vroia. Credi
că-i mai mult o chestiune de como-
ditate.

GRIGORE: Tu ce crezi, Pavel? Ești doar mai competent.

PAVEL: Știu eu? Ar fi cam greu de spus...

LUCIA (*hotărîtă să închidă discuția*): În orice caz, oricît o fi Rubens de mare pictor, nu-i chiar primul de văzut. Sint la Leningrad altele mult mai importante.

GRIGORE: Desigur. Dar nici Rubens nu trebuie uitat.

LUCIA (*se ridică grăbită*): N-ai nici o grijă. N-o să-l uităm. Mă duc o clipă să văd ce-i cu masa. Măninci cu noi, Pavel?

PAVEL: Nu. Mulțumesc. Nu pot.

(*Lucia iese.*)

GRIGORE: De ce nu rămii?

PAVEL: Am treabă. (*Se uită la ceas.*) Chiar ar fi timpul să plec.

GRIGORE: E de-abia unu. (*Se ridică. Cu pași rari, se îndreaptă spre șevalet.*) Nici n-am văzut încă ce-ai lucrat azi.

PAVEL (*stringherit*): N-a mers de loc. (*Schimbînd vorba.*) Bine că te-ai hotărît să pleci... O să se rezolve totul... Cu siguranță...

GRIGORE: Așa cred și eu.

PAVEL: De fapt, nici nu-i nimic grav. Ai să te convingi și tu.

GRIGORE (*iritat. Se oprește înainte de a ajunge la șevalet*): Nu-i nevoie să-mi spună nimeni ce-i cu mine... M-am hotărît pentru Lucia. Asta o știi destul de bine.

PAVEL: Dac-aș fi în locul tău...

GRIGORE (*intrerupîndu-l*): Ce-ai face? Spune! Dă tu soluția. Sint dispus s-o primesc.

PAVEL: Nu-i vorba de soluții. Te lași pradă deznădejdiei. Fără rost.

GRIGORE: Iar sfaturi. M-am săturat de ele. Credeam că vrei să-mi spui ceva mai important.

PAVEL (*agresiv*): O să vină timpul și pentru asta. Acum ar fi inutil. Prea te complaci în suferință.

GRIGORE (*cu ironie amară*): Da, pentru tine ar fi mult mai comod să mă amăgesc cu gîndul vindecării. Aș vrea s-o fac, dar nu pot. De altfel, nici nu-i nevoie. Nu trebuie să-ți faci scrupule din cauza nenorocirii mele...

PAVEL: Nenorocirea ta, boala ta. Nu faci nimic altceva decît să...

GRIGORE (*completîndu-l*): Să mă lamentez.

PAVEL: Vroiam să spun altfel. Dar e bine și cum ai zis tu. Asta faci. Nimic altceva. Ai uitat că ai datorii față de alții. Numai la tine te gîn-

dești. La nimeni altul. Nici măcar la Lucia.

GRIGORE: N-are nevoie să mă mai gîndesc la ea...

PAVEL: Ești sigur de asta?

GRIGORE: Sint convins.

PAVEL: Foarte bine.

GRIGORE: Atunci ce mai vrei? Nu-i nevoie să-mi aștepti sfîrșitul.

PAVEL (*infrînt*): Știi să lovești bine, Grigore. Ești bun țintaș.

GRIGORE: E mai cinstit așa. Putem vorbi deschis. De altfel, portretul a spus și el destule. Probabil ți-ai dat și tu seama.

PAVEL (*arătînd spre portret*): N-o să mai spună nimic.

GRIGORE: Nu mă mai interesează. (*Atras parcă, se apropie de șevalet.*)

PAVEL: Privește-l totuși. Am terminat...

GRIGORE (*trece în fața șevaletului. Privește pînza. Un moment de surprindere. Ridică privirea spre Pavel*): L-ai distrus... (*Pleacă de la șevalet. Se așază. Expresia sa e de nesiguranță amestecată cu satisfacție.*) Nu mă așteptam la asta... De ce-ai stricat portretul?

PAVEL (*resemnat*): Nu se putea altfel.

GRIGORE: Ciudat... Ciudat om ești... Da, da...

LUCIA (*intră, aduce două cafele*): Gata. Am făcut cafele, Grigore.

GRIGORE: A, da, cafeaua. Mulțumesc... dar...

LUCIA (*ca o justificare vagă*): Masa mai întîrzie puțin...

GRIGORE: Am renunțat. Poate bea Pavel.

PAVEL (*stringîndu-și ustensilele*): Mulțumesc. E timpul să plec. (*Lucia așază tava cu cafelele pe o mobilă, la întîmplare. Absentă, de prisos, deschide radioul. O muzică oarecare, ritmică, stridentă.*)

GRIGORE (*repezit*): Ce ți-a venit?! Închide-l, te rog...

LUCIA (*închide radioul; jignită*): Poftim. L-am închis...

GRIGORE (*răutăcios, cu satisfacție*): Va să zică, s-a sfîrșit și cu portretul...

LUCIA (*în panică*): Ai văzut?! (*Zîmbînd silit.*) M-a desfigurat. Păcat de-atîta muncă...

PAVEL: N-ar fi ieșit nimic din el.

LUCIA: Semăna.

PAVEL (*încercînd să pară ironic*): Pentru asemănare, cei mai buni sint fotografii... Pînza asta n-avea sensibilitate.

GRIGORE: Probabil că tu știi mai bine. (*Scurtă pauză.*) E chiar sigur.

LUCIA : E vina mea, Grigore. Am stat prea țeapănă.

PAVEL : De ce a ta ? Mulțumesc. Sînt în stare să-mi port singur in-succesele.

GRIGORE : Poate fi și un al treilea vinovat. Gîndiți-vă și la mine.

LUCIA : Tu nu poți fi. În nici un caz...

GRIGORE : Ce să mai vorbim ? Ai să-l refaci. Probabil că pînă la urmă tot îți va reuși portretul ăsta...

PAVEL (*fără convingere*) : Poate.

GRIGORE (*se ridică*) : Ei, cu vă las. La revedere.

PAVEL : Plec și eu. Numai să termin de strîns calabalicul.

GRIGORE (*ieșind, lui Pavel*) : Trebuie să mai vorbim. O să te caut.

PAVEL : Bine.

LUCIA (*îl urmează pe Grigore. Din ușă, lui Pavel*) : O clipă doar, mă întorc. (*Iese.*)

(*Pavel, febril, desface pînza de pe cadru. Se îndreaptă spre ușa vestibulului. Se întoarce, ia și ustensilele pe care le-a uitat, strînge șevaletul, îl sprijină de un perete, privește în jur, apoi pleacă grăbit, lăsînd deschisă ușa spre vestibul. După cîteva clipe reintră Lucia. Îl caută din privire pe Pavel. Observă șevaletul, apoi ușa întredeschisă. Traversează încet încăperea, închide ușa de care se sprijină, tristă, îngindurată.*)

C O R T I N A

A C T U L I I I

T A B L O U L 3

Același decor, după cîteva zile. Pavel și Grigore intră dinspre vestibul.

GRIGORE : Ai fost punctual. Nu prea ești, de obicei...

PAVEL : Da... De data asta am căutat să fiu. Doar m-ai chemat să-mi dai vcsți noi.

GRIGORE : Un fel de-a spune, noi... Te caut de trei zile.

PAVEL : Am fost plecat. Am făcut cîteva schițe.

GRIGORE (*arătînd spre șevaletul rămas în aceeași poziție, cum fusese lăsat de Pavel*) : Șevaletul te așteaptă, poți reîncepe portretul ori-cînd... Cînd vrei.

PAVEL (*gest de renunțare*) : Am să-l iau. Cînd plecați ?

GRIGORE : Nu mai plecăm nicăieri.

PAVEL : Spuneai că-i ușor. Erai aproape sigur.

GRIGORE : Am renunțat.

PAVEL : Asta-i noutatea ? ! Lucia ce spune ?

GRIGORE : Nimic. Cred că nici nu știe ce vrea.

PAVEL : Nu trebuia să renunți.

GRIGORE (*se ridică, scoate pahare și o sticlă*) : Cafea nu pot să-ți dau.

Nu mă pricep. Asta-i specialitatea Luciei. (*Arătînd sticla.*) Coniac... Bei ?

PAVEL : Da.

(*Grigore toarnă coniac în pahare. Se reazăză. În timpul convorbirii, vor mai turna cînd unul, cînd celălalt.*)

GRIGORE : Te-am rugat să vii acuma, fiindcă știam că Lucia nu va fi acasă. Vroiam să fim singuri. Poate era bine să fi venit eu la tine. Am crezut însă că aici îmi va fi mai ușor să vorbesc. Văd însă că e destul de greu...

PAVEL : Ori acum, ori mai tîrziu... tot trebuie să ne explicăm.

GRIGORE : E vorba de Lucia. De Lucia și de tine...

PAVEL : Te ascult.

GRIGORE : Bine. Am să te rog însă ceva : să fii sincer cu mine.

PAVEL : Nu-i nevoie să mă rogi. Nu ți-am ascuns nimic.

(*Pauză.*)

GRIGORE (*cu voce sugrumată*) : O iubesti ?

PAVEL : Da.

GRIGORE : Și ea ?

PAVEL : De ce n-o întrebi pe Lucia ? Poți fi sigur că-ți va spune adevărul.

GRIGORE (*enervat*) : Asta o știu și singur. O cunosc, cel puțin cît tine.

PAVEL : Nu contest.

GRIGORE : Ce-i între voi ?

PAVEL : Ar fi bine să discutăm calm.

GRIGORE : Pentru situația mea cred că sînt destul de calm. Nu pot însă renunța să fiu precis...

PAVEL : Mă rog...

GRIGORE: I-ai spus c-o iubești?

PAVEL: Da. *(Se oprește un moment; continuă stingherit.)* Crede-mă, Grigore, nu știu cum s-a putut întâmpla. Din toate femeile, tocmai ea, soția ta... Știi eu? Poate fiindcă am văzut-o atât de nefericită.

GRIGORE *(cu nerăbdare)*: Dar ea? Ea ce ți-a spus?

PAVEL: Nimic.

GRIGORE: Îți pun atâtea întrebări, fiindcă...

PAVEL: În sfârșit... întrebă... cît vrei.

GRIGORE *(aprin)*: Crezi că te iubește?

PAVEL: Am să-ți răspund. Dar te rog încă o dată să-ți păstrezi calmul. Altfel n-am să pot fi sincer pînă la capăt.

GRIGORE: N-ai nici o grijă. Știi să mă stăpînesc.

PAVEL *(sigur)*: Cred că mă iubește. Nu vrea să mă iubească, dar mă iubește.

GRIGORE: Cît ești de sigur! Ai dreptate să fii! Așa e: te iubește. Mi-am dat seama de mult... Cînd ai distrus portretul am avut o clipă de îndoială... M-a derutat... Cît de naiv am putut să fiu... Ar fi trebuit să curm de mult toate astea... Chiar grija pe care mi-ai arătat-o mie în ultima vreme pornea tot din dragostea ta pentru Lucia...

PAVEL: Nu ești obiectiv... E și greu să fii.

GRIGORE: E așa cum spun eu. Poate ai mai pus și puțină milă... Nu prea multă însă...

PAVEL *(înfruntîndu-l)*: Te gîndești numai la tine. La altceva nimic. Porți însă și tu răspunderea celor împlănite.

GRIGORE *(cu ironie agresivă)*: Da! Fiindcă am făcut din tine prietenul familiei.

PAVEL *(cu dispreț)*: Dacă nu vrei să-ți păstrezi demnitatea, te privește. Asta tot n-o să micșoreze partea ta de vină.

GRIGORE: Crezi că asta vreau?! Bună părere, n-am ce zice...

PAVEL: Atunci recunoaște cîstit. De la tine au pornit toate. Tu singur ai îndepărtat-o pe Lucia.

GRIGORE: Ea a fugit de mine. A fugit de mintea mea risipită.

PAVEL: Cît ești de nedrept... Numai tu ești vinovat. Tu și frămîntarea ta neîncetată și egoistă în care te complaci.

GRIGORE: De ce nu mi-ai spus-o mai devreme?!

PAVEL: Ți-am spus. Poate nu în felul acesta, dar ți-am spus. Amin-tește-ți.

GRIGORE: Ori mi-ai spus, ori nu mi-ai spus, e tot una.

PAVEL: Da *(accentuînd)*, acum nu mai are nici o importanță.

GRIGORE: Ai vorbit cu Lucia? Ce aveți de gînd să faceți?

PAVEL: Asta depinde în primul rînd de tine.

GRIGORE: De mine? Depinde numai de voi... Pentru mine e totul clar. Crezi că aveam nevoie de explicația de astăzi ca să aflu ceea ce știam? Și încă de mult. Nu! Poți fi sigur că nu! Am avut tot timpul să mă gîndesc. La toate. *(Se oprește, privindu-l pe Pavel, care pare absent.)* De ce nu mă ascuți?

PAVEL: Te ascult, vorbește!

GRIGORE: N-am să vă stau în cale. Asta este soluția. Mă despart de Lucia. Va fi liberă.

PAVEL: Lucia n-o să primească. În situația ta, prezența ei ți-e necesară.

GRIGORE: Bine că te-a apucat iar mila de mine.

PAVEL: Nu-i vorba de milă. Cea mai bună soluție ar fi vindecarea ta. Atunci pentru Lucia despărțirea de tine n-ar mai fi o problemă.

GRIGORE: Nu-i nici acum. Nu e nevoie să așteptați ceea ce știu bine că n-o să se întîmple niciodată.

PAVEL: Nu cred că-i așa. În orice caz, se mai pot ivi și alte împrejurări...

GRIGORE: Care?

PAVEL: Îți vei găsi alte preocupări, altă activitate. *(Cu gest de enervare așază paharul pe masă, spărgîndu-l. Vrea să adune cioburile.)*

GRIGORE *(se ridică, îi dă un alt pahar)*: Lasă-le! Poftim altul.

PAVEL: Mulțumesc.

GRIGORE: Văd că ți-ai pierdut și tu calmul.

PAVEL: Ce vrei...

GRIGORE *(cu ton hotărît)*: Îhm... Să revenim. Am chibzuit bine cînd am hotărît să mă despart de Lucia. E un act de luciditate, nu de generozitate. E cel mai bine pentru toți și în primul rînd pentru mine. Sînt egoist. Mi-ai spus-o și tu. E adevărat. Lucia a devenit pentru mine o nouă povară pe care nu vreau s-o mai duc. Mi-ajung grijile mele. M-am săturat de toate tristețile ei. De nostalgiile după tine, de regretele pentru mine. M-am săturat de compasiunile ei. Sînt rezultatul unui au-

tomatism. M-au enervat destul. Crede-mă!

PAVEL (cu îndoială): E destul de surprinzător...

GRIGORE: Chiar fără tine, tot la despărțire ajungeam. Mă gîndeam la asta de la început. Fac numai eforturi s-o suport. Nu știu... Am impresia că dacă va pleca, am să scap și de o parte din răul care mă roade.

PAVEL: Asta e într-adevăr ceva nou.

GRIGORE: Poate pentru tine. Pentru mine nu. Ai intrat la timp în viața ei. M-ai scăpat de o grijă.

PAVEL (derutat): Aproape că nu te înțeleg...

GRIGORE: Asta-i realitatea.

(Pauză.)

PAVEL: Lucia știe că vrei să divorțezi?

GRIGORE: Încă nu.

PAVEL: Ar trebui să-i spui.

GRIGORE: Am să-i spun. De altfel, poți să-i spui și tu.

PAVEL: Ar fi mai bine ca tu să-i vorbești primul. Vei vedea atunci...

(Se oprește. Intră Lucia; e în rochie de casă.)

LUCIA: Bună seara.

PAVEL (turnînd coniac): Bună seara.

GRIGORE: Cînd ai venit?

LUCIA: De cîteva minute.

GRIGORE: Nici nu te-am auzit. Văd că ți-ai schimbat și rochia.

LUCIA: Da, a plouat... S-a întunecat deodată. (Aprinde lumina.)

PAVEL: Nici n-am observat.

LUCIA: Dar ce-ați discutat așa aprins? (Deschide ușile-ferestre spre terasă.) Ce fumăraie!

GRIGORE: Vorbeam și noi...

LUCIA: Nu v-a trecut prin cap să deschideți măcar o fereastră. Probabil că discuția a fost foarte interesantă.

PAVEL: Da.

GRIGORE (Luciei): Rămii tu cu Pavel. (Lui Pavel.) Nu te supăra. Mă simt foarte obosit.

LUCIA: Du-te, Grigore.

PAVEL (se ridică grăbit): Vă las și eu.

LUCIA: Rămii. Nu vrei să stăm puțin de vorbă? Ia loc. (Pavel se re-ășază.) Termină-ți și coniacul. Cel din pahar. Altul poți fi sigur că nu-ți mai dau. Ați băut aproape o sticlă întreagă.

GRIGORE (ieșind): La revedere.

PAVEL: La revedere.

LUCIA (așezîndu-se în locul lui Grigore): Ei, a fost pasionantă discuția?

PAVEL (vag): Destul...

LUCIA (arătînd scrumierele pline): Se vede și după cît ați fumat.

PAVEL (stupid): Fumăm mult amîndoi.

LUCIA (ironică): Mare noutate! (Schimbă tonul. Grav.) Ascultă, Pavel, am auzit întreaga voastră convorbire.

PAVEL: Cum asta?

LUCIA: Da. Am auzit-o. Poate nu întreagă, dar destul ca să fiu complet lămurită. N-am obicei să ascult pe la uși, dar cînd am intrat în casă vorbești prea tare ca eu să nu vă aud. Nu sînt chiar atît de bine educată ca să-mi astup urechile cînd bărbatul meu discută despre mine cu prietenul său. Și încă pe un ton violent.

PAVEL: Nu e necesar să te scuzi.

LUCIA: Nici nu mă gîndesc. Îți explic doar.

PAVEL: Foarte bine. Asta mă scu-tește pe mine să-ți mai spun ce-am vorbit cu Grigore. Aș fi pus desigur prea multe accente personale. Ori-cît m-aș fi ferit.

LUCIA: Poate. În orice caz, e mult mai bine că am aflat direct.

(Scurtă pauză.)

PAVEL: Lucia... Nu te-am văzut de trei zile. Niciodată ru mi s-a părut că timpul trece așa de greu.

LUCIA: Uite, Pavel, am impresia că vrei să-mi faci o nouă declarație. (Accentuînd tonul ironic.) Poate chiar să-mi ceri mîna, ca să nu rămîi în situația penibilă de soție abandonată. Nu-i nevoie. Crede-mă. Țin la tine, Pavel, dar nu te iubesc. M-am gîndit bine la asta.

PAVEL: Eu însă te iubesc. Chiar dacă...

LUCIA (îl întrerupe): Ah, Pavel, cît poți fi de naînțelegător. Eu vreau să te scot din situații dificile și tu intri singur în ele.

PAVEL: Chiar dacă ar fi zadarnic, eu tot te iubesc.

LUCIA: O să mai vorbim despre asta. Deocamdată vreau să-ți spun altceva. Fii bun și lasă-mă.

PAVEL: Bine.

LUCIA: Nu știu de unde v-ați luat dreptul, tu și Grigore, să dispuneți de mine. Ce sînt eu, o ființă sau un obiect? Credeți că puteți tranzacționa asupra mea?

PAVEL: Ne atribui intenții pe care nu le-am avut. Nici eu, nici Grigore...

LUCIA: Intenții! Parcă-i vorba de intenții. (Cu ironie amară.) Ce simplu e totul pentru voi...

PAVEL (sentențios): Din păcate, nu-l simplu de loc. Te rog, mai bine să lăsăm asta...

LUCIA: Lasă-mă să isprăvesc.

PAVEL (plictisit): Te ascult, dragă...

LUCIA: Și tu și Grigore v-ați gândit la toate, numai la mine nu. Nici el, nici tu. Nu v-ați întrebat nici unul ce s-a întâmplat cu mine. Ce se va întâmpla cu mine. Ați uitat amândoi că sînt o femeie liberă. Că am și eu viața mea. (Accentuînd.) Că am dreptul să hotărâsc asupra mea. Mentalitatea voastră asupra femeii, și a ta și a lui Grigore...

PAVEL (întrerupînd-o): Văd că te pregătești să-mi faci o adevărată expunere...

LUCIA: N-aveam intenția. Cred însă că nu ți-ar strica.

PAVEL: În orice caz, nu-i acum momentul. Altă dată, cu plăcere. (Ironie.) Ai să ai tot timpul să mă lămurești asupra drepturilor femeii. O să putem discuta oricît... și critic și autocritic.

LUCIA (sever): Ar fi mai bine să discutăm asta chiar acum.

PAVEL: N-am nimic împotriva. Dar mai întîi ar fi bine să ne ocupăm de situația noastră. Să hotărîm ce-avem de făcut.

LUCIA: Asta și vreau... și fiindcă ai amintit de critică și autocritică...

PAVEL: Nu eu. Tu ai început.

LUCIA: Tu sau eu, n-are importanță. Important ar fi alceva... Vorbim mereu de critică și autocritică. Și eu, și tu, și mulți alții... Uităm însă cu totul de ele în viața noastră personală. Ne rezervăm pentru ședințe...

PAVEL (ironic): Atunci să organizăm o ședință... O ședință de consiliu de familie...

LUCIA: Ieftin, dragă Pavel. Foarte ieftin. Nu-ți găseșc nici un haz. Ești refractar. Atîta tot.

PAVEL: Nu sînt de loc. Te urmăresc foarte atent.

LUCIA: De cîți ani mă cunoști tu pe mine?

PAVEL: Îndată după ce te-ai măritat cu Grigore.

LUCIA: Exact. Și de cînd ai început să crezi că mă iubești?

PAVEL: Nu cred, te iubesc chiar.

LUCIA: S-admitem c-ar fi așa. Dar de cînd?

PAVEL: Cred că dintotdeauna.

LUCIA: Zău, Pavel... Renunță la stilul ăsta de romanță.

PAVEL: Ești caustică!

LUCIA: Te-ai supărat?

PAVEL: Nu.

LUCIA: Spui că mă iubești dintotdeauna... Bine, să zicem. Dar de cînd ți-ai dat seama? De curînd. Nu?

PAVEL: Cred că atunci cînd te-am văzut nefericită din cauza lui Grigore. Se întîmplă deseori așa: iubești de multă vreme, dar nu-ți dai seama, și deodată o întîmplare oarecare declanșează afecțiunea latentă.

LUCIA: Nu cred. De obicei bărbații nu se îndrăgostesc decît dacă întrevăd succesul. Poate să fie o femeie oricît de deosebită, nu se va îndrăgosti nici un bărbat de ea, dacă n-ar spera să fie acceptat. O va place, așa cum ani de zile m-ai plăcut tu pe mine, dar nu se va îndrăgosti de ea. Numai adolescenții fac excepție. Ei se îndrăgostesc fără finalitate.

PAVEL: Nu știu de unde ai scos teoria asta.

LUCIA: E foarte logic.

PAVEL: Aparent poate fi, dar...

LUCIA: Nu numai aparent. Așa e...

Și de aici începe vina mea.

PAVEL (ușor ironic): Ai trecut la autocritică?

LUCIA: Da. Am să evit însă termenul, fiindcă sîntem numai doi și nu-ți pot oferi o ședință organizată, cum vrei tu. De făcut însă, am să mi-o fac.

(Pauză.)

PAVEL (ca pentru sine): N-ar fi trebuit să stric portretul...

LUCIA: Nu văd legătura.

PAVEL (absent): Hîm!

LUCIA: Nu înțeleg legătura cu portretul.

PAVEL (la fel): Ești aproape la fel ca atunci cînd l-am început.

LUCIA: Da. Fiindcă m-am gândit la toate și încep să redevin cea adevărată. (Cu căldură.) Pentru ce-am fost în ultima vreme, te rog, Pavel, din inimă, să mă ierți. La fel îl voi ruga și pe Grigore.

PAVEL (apăsător): N-am ce să-ți iert.

LUCIA: Ba da, Pavel. Fii bun și caută să mă înțelegi. (Evocator, cald.) Pe Grigore l-am iubit întotdeauna. De cînd s-a îmbolnăvit am simțit mereu apăsarea grijii pentru el. Eram atît de tristă, atît de singură... Ai început să-mi faci portretul și erai mereu în apropierea

- noastră. Prezența ta mi-era necesară și plăcută. Încet, încet, am luncat într-un joc periculos. Te-ai lăsat prins și tu...
- PAVEL: Pentru mine n-a fost un joc.
- LUCIA (*ca și cum n-ar fi auzit*): Cu cît jocul devenea mai echivoc, cu atît era mai atractiv. Credeam că voi putea să mă opresc la timp.
- PAVEL: Da. Și fără să ții seama de mine.
- LUCIA: Am ținut, dar am greșit. Mi-am închipuit și despre tine că vei ști să te oprești la timp. Nu bănuiam să lunecăm din joc în virtej. Nici tu, nici eu.
- PAVEL (*amar*): Frumos joc...
- LUCIA: Da, Pavel, ai dreptate. Am fost rea și ușuratică. (*Mai mult pentru sine, ca o mărturisire.*) Și totul s-a întîmplat pe nesimțite. Oare te-am iubit cu adevărat? Dacă te-am iubit pe tine, unde era atunci dragostea mea pentru Grigore? El a fost mereu în inima mea. Știu bine asta! Cum de nu mi-am dat seama? Cum am putut uita?
- PAVEL: Nu toate întrebările au răspuns.
- LUCIA: Ba au.
- PAVEL: Nu știu.
- LUCIA: Au toate!
- PAVEL: În orice caz, pentru mine e tot una dacă-l vei găsi sau nu.
- LUCIA: Vezi ce fel de om ești? De ce nu vrei să mă ajuți?
- PAVEL: Nici nu vreau și nici nu pot. De fapt, n-ar folosi la nimic.
- LUCIA: Nu-i așa. Trebuie să găsim răspunsul. Și pentru tine și pentru mine.
- PAVEL: Din partea mea, te scutesc.
- LUCIA: Nu vreau să crezi c-am fost necinstită cu tine.
- PAVEL: Nu-ți reproșez nimic.
- LUCIA: Nu te-am mințit. Poate a fost mai presus de mine...
- PAVEL (*surprins, nelămurit*): Ce vrei să spui cu asta?
- LUCIA: Nu, nu! Te-am mințit. Dar trebuie să mă-nțelegi. A fost fără voia mea. Te-am mințit pe tine; m-am mințit și pe mine și nu mi-am dat seama. Nu știu cum am fost în stare...
- PAVEL: E inutil, dragă Lucia...
- LUCIA: Dă-mi voie, Pavel. În ultimii ani și eu și Grigore am fost f.riciți. Tu știi bine că amîndoi am avut bucuriile și succesele noastre. Dar a fost de-ajuns un singur necaz ca totul să se întunece... De ce oare?
- PAVEL (*dezarmat*): Deh!
- LUCIA: Nu-i pentru tine întrebarea! Știi de ce? Fiindcă viața noastră
- s-a înnoit mai răpede decît noi înșine. Nu mă gîndesc numai la mine. Mai sînt ațiția alții. Cîte n-am învățat... M-am gîndit însă prea puțin la sensurile vieții mele personale. Nu?
- PAVEL (*indiferent*): Nu știu...
- LUCIA: Nu mi-am dat seama cît e de greu să devii mai bun și să te reinnoiești...
- PAVEL: Nu-i nici o incompatibilitate între a iubi și a te reinnoi... Poate dimpotrivă...
- LUCIA: Depinde ce înțelegi prin iubire... Vezi, dragă Pavel, în anii aceștia am găsit răspuns la întrebări grele... Gîndesc cinstit, muncesc cinstit, trebuie să și trăiesc cinstit. Nu vreau și nu pot să fiu altfel... A iubi... A iubi cu adevărat... N-avem dreptul să numim dragoste ceea ce nu e dragoste adevărată... Trebuie să mă înțelegi, Pavel.
- PAVEL: Bine... Să știi că e normal ca omul să aibă un singur nas, nu-i însă anormal să aibă mai multe iubiri. Și nici morala ta și nici o altă morală din lume nu poate spune altfel...
- LUCIA: Tare ești ușuratic.
- PAVEL: Cîteodată e mai bine să pari așa.
- LUCIA: Te vei gîndi tu singur la toate.
- PAVEL: Am să-ncerc.
- LUCIA (*alungîndu-și tristețea*): Iar Grigore, cu divorțul lui, e pur și simplu un caraghios. Mă surprinde cum l-ai putut asculta. De altfel, nici n-ar trebui să mă mir. În chestiunile sentimentale, toți bărbații sînt stupizi, fiecare în felul lui.
- PAVEL: Mulțumesc în numele tuturor.
- LUCIA: N-ai pentru ce. E o constatare, nu un compliment... Asta-i una din formulele tale.
- PAVEL: Plec. (*Arată șevaletul.*) Am să trimit după șevalet.
- LUCIA (*aprobînd*): Bine! Mai rămii o clipă. (*Stingerită.*) Vreau să te rog ceva... Dacă ț-e greu, spune-mi.
- PAVEL: De ce faci introduceri? Nu prea e obiceiul tău.
- LUCIA: Să-ți spun atunci. Știi, s-a ivit o vacanță la Institutul de teatru. M-am gîndit că ar fi o ocupație foarte potrivită pentru Grigore. El însă n-ar face nimic pentru asta. Orîcît l-aș ruga. Sînt convinsă că activitatea i-ar reda încrederea în el... Vreau să te rog să faci tu o sugestie pentru Grigore. Dacă poți, bineînțeles. Tu îl cunoști pe...

PAVEL: E o idee foarte bună. Mă duc chiar mine.

LUCIA: Numai dacă nu-ți vine greu.

PAVEL (*evitînd un răspuns direct*):

Nimeni nu poate socoti asta o intervenție. E o datorie să-l ajutăm.

LUCIA: Îți mulțumesc.

PAVEL (*se ridică, îi sărută mîna*):

Să-ți mulțumesc și eu? La revvedere, Lucia.

LUCIA: La revvedere, Pavel. Nu te supăra că nu te conduc. Vreau să string puțin pe-aici. (*În timp ce iese Pavel, Lucia începe să facă ordine.*) Ați făcut o dezordine... Numai scrum peste tot... Ați spart și pahare... (*Stringe cioburile de pe jos.*)

C O R T I N A

T A B L O U L 4

Același decor. Seara, după trei zile, Lucia citește. Din cînd în cînd se intrerupe. Ascultă. E în așteptare. Se aude cineva intrînd în vestibul. Se ridică, deschide ușa.

LUCIA (*vorbind din ușă*): Te-aștept de-o veșnicie.

GRIGORE (*intrînd*): Nu era nevoie.

LUCIA: De ce-ai stat așa de mult?

GRIGORE (*cu ton rece, căutînd să-și ascundă mulțumirea*): Era ocupat. Am așteptat. (*Se așază.*) În schimb, m-a primit cu multă căldură. S-a scuzat că din lipsă de timp mi-a fixat o oră atît de tîrzie.

LUCIA: Traci deocamdată peste asta. De ce te-a chemat?

GRIGORE: Ești nerăbdătoare?!

LUCIA: Spune, dragă, odată.

GRIGORE: Pentru locul vacant de la Institutul de teatru. S-au gîndit la mine.

LUCIA (*cu teamă*): Și tu?

GRIGORE: Am primit.

LUCIA (*ușurată*): Ah, Grigore, cît sînt de bucuroasă.

GRIGORE: I-am arătat situația în care mă aflu. Era de altfel informat. N-a primit obiecțiile mele.

LUCIA: Cred și eu.

GRIGORE: Mi-a spus că trebuie să-mi valorific experiența. Tocmai fiindcă nu mai pot juca.

LUCIA: Are dreptate.

GRIGORE: În sfîrșit, am primit. Să sperăm că voi face față.

LUCIA: N-am nici o grijă.

GRIGORE: E totuși altă muncă. Îmi va fi greu la început.

LUCIA: Cu experiența ta n-o să fie nici o greutate.

GRIGORE: Să vedem. I-am spus că-mi va fi greu la început. Mi-a amintit de spectacolele pe care le-am pus în scenă...

LUCIA: Așa este. Practica regizorală o să-ți folosească. Munca asta cere calități pedagogice. Chiar deosebit de subtile... Mai cere și mult tact. Voi,

actorii, sîntați deseori senzitivi ca mimozele.

GRIGORE: Eh, nu toți... Era foarte bine informat asupra activității mele. M-am și mirat — e atît de ocupat. Nici nu știu cînd mai găsește timpul să-și scrie cărțile. I-am și spus-o. A rîs. Mi-a spus că în ilegalitate a fost de multe ori în închisoare. A rămas de atunci cu deprinderea de a dormi puțin.

LUCIA: A fost un noroc că te-a chemat chiar el.

GRIGORE: E un om și jumătate. Am simțit că am datoria să accept propunerea. Convorbirea cu el mi-a dat curaj.

LUCIA: Trebuie să te apuci imediat de lucru.

GRIGORE: Pînă la deschiderea cursurilor nu mai sînt decît trei săptămîni.

LUCIA: Ai tot timpul să-ți pregătești primele lecții.

GRIGORE: Chiar mine mă duc la institut.

LUCIA (*veselă*): Sînt fericită, Grigore. Devenim colegi. Bineînțeles, dacă accepți colegialitatea cu o modestă profesoară de școală medie...

GRIGORE: Ești ironică.

LUCIA: Nu, dragă, sînt veselă. E prima veste bună din ultimele luni.

(*Pauza.*)

GRIGORE (*întunecîndu-se*): Pot să-ți mai dau una: ești liberă. Divorțăm.

LUCIA: Noutatea asta o știu de trei zile.

GRIGORE: Ți-a spus-o Pavel?

LUCIA: În orice caz, eram prima care ar fi trebuit s-o afle.

GRIGORE: Văd că a avut grijă Pavel să te informeze.

LUCIA: Să-l lăsăm deocamdată pe Pavel. Tu de ce nu mi-ai spus?

GRIGORE: Nici nu mi-ai dat prilejul.
LUCIA: Eu nu ți l-am dat?! În ultimele zile, n-am putut să scot de la tine nici trei cuvinte. Oricît am încercat. Ai tăcut tot timpul ca un bursuc.

GRIGORE: Dacă voiai să discutăm, puteai să începi tu.

LUCIA: De ce eu? Fiindcă-ți lipsea ție curajul?

GRIGORE: În schimb lui Pavel nu i-a lipsit.

LUCIA: Are și el tot atîta curaj cît și tine. N-aș fi știut nimic dacă nu v-aș fi auzit singură.

GRIGORE (*surprins*): Cum singură?

LUCIA: Da, singură. Acum trei zile m-am întors acasă în timp ce discutai cu Pavel. Cînd am intrat, v-am auzit. Erați foarte grăbiți să-mi hotărîți soarta... (*Cu amărăciune.*) M-a durut destul...

GRIGORE: Situații ca ale noastre nu se pot limpezi fără a provoca dureri. Nu țin însă mult. Îți va trece repede și ție... O să te ajute Pavel.

LUCIA: Mulțumesc. E mișcător cîtă grijă îmi porți.

GRIGORE: Are cine să-ți poarte de grijă.

LUCIA: Văd că ți-a revenit și curajul. Chiar fără stimulentele coniacului, ca acum trei zile.

GRIGORE: Nu mi-a lipsit curajul. Am amînat pentru a-i da prilejul lui Pavel să-ți vorbească el mai întîi. Mi-era frică să nu-ți inspir generozitatea inutile.

LUCIA: A, de asta?! Ai crezut că e mai bine să mă convingă Pavel?

GRIGORE: Da.

LUCIA: Și crezi că a reușit?

GRIGORE: Nu știu. Asta are acum mai puțină importanță. Situația s-a schimbat. În folosul meu.

LUCIA: Cum adică? De ce în folosul tău?

GRIGORE: De cîteva ore sînt din nou un om care are munca lui. N-am nevoie nici de mila ta, nici de mila nimănui. Ne putem despărți. Nu mai ai nici un motiv să te simți obligată să schițezi gesturi de sacrificiu pentru mine. Oricum nu le-aș primi.

LUCIA: Bine, Grigore.

GRIGORE: Atunci ne-am înțeles. Divorțul e bine să-l ceri tu.

LUCIA: De ce eu?

GRIGORE: Așa se obișnuiește. Va merge totul destul de repede. E aproape o formalitate.

LUCIA: Da?

GRIGORE: Se poate termina totul într-o lună. Poate chiar și mai puțin.

LUCIA: Nici nu știam.

GRIGORE: M-am interesat.

LUCIA: Foarte bine. Atunci, n-ai decît să începi divorțul.

GRIGORE: Cînd soții sînt de acord, ca în cazul nostru, îl cere soția.

LUCIA: Pentru ce să-l cer eu?

GRIGORE: Ți-am explicat. E mai convenabil și mai practic.

LUCIA: Sînt interesante informațiile tale. S-ar putea să-mi folosească...

GRIGORE: Tu n-ai nimic de făcut. Doar o simplă semnătură. Mă ocup eu de celelalte.

LUCIA: Bine că știu, pentru viitor. Acum nici nu mă gîndesc să divortez.

GRIGORE: Cum asta?

LUCIA: Cum ți-am spus. Nu divorțez! Cel puțin deocamdată.

GRIGORE: Nici nu știu ce să mai cred.

LUCIA: Ce vrei!

GRIGORE: Pînă acum cîteva clipe eram înțelegi. De ce-ai revenit? Ce vrei? Să te rog, să insist...

LUCIA: Nu vreau nimic.

GRIGORE (*căutînd s-o convingă*): E mai bine pentru toți să terminăm cît mai repede.

LUCIA (*enervată*): Sfirșește, Grigore, te rog!

GRIGORE: Bine. Probabil te va convinge Pavel.

LUCIA: Te rog, Grigore, ajunge. Mi-ai spus destule răutăți.

GRIGORE: Cred că mă port cît se poate de corect. Îți dau libertatea să-ți refaci viața cum vrei. Și-ți repet încă o dată: nu-i nevoie să te lași rugată. Dacă prin asta urmărești să-ți liniștești anumite scrupule, te asigur că nu-i necesar.

LUCIA: Cum poți să-mi spui așa ceva?! Cum te rabdă inima, Grigore?

GRIGORE: Am judecat destul cu inima. Bine că mi-am adus aminte că mi-a dat Dumnezeu și cap.

LUCIA (*enervată*): Din contra, mie mi se pare că ți l-a luat! Am să plec, Grigore. Ai dreptate. Trebuie să plec.

GRIGORE: Bine că te-ai hotărît. Va fi mulțumit și Pavel. Să isprăvim fără complicații inutile. Iar de plecat, voi pleca eu. Casa ți va rămîne ție.

LUCIA: Păstrează-ți și casa și sfaturile avocătești. Și tot ce vrei. Am să plec... Am să plec. (*Își cuprinde fața în mîini.*)

GRIGORE (*apropiindu-se*): Nu plînge,

Lucia. Te rog. N-are nici un rost.

LUCIA (*ridicînd capul, cu ochii înlăcrimați*): Nici măcar nu pot să plîng cum trebuie.

GRIGORE: O să treacă și asta...

LUCIA (*izbucnind în plîns*): O să treacă...

GRIGORE (*cu glas mîngîietor*): Li-
niștește-te, Lucia...

LUCIA (*printre lacrimi*): Cum poți să
fii atît de nedrept... După atîția ani!
Sînt vinovată... Știu... Niciodată nu
te-am mințit... Dacă vroiam să plec...
Dacă trebuia... Îți spuneam... Nu
te-aș fi mințit... Nici măcar să te
amăgesc... Nici pe tine, nici pe mine,
Grigore...

GRIGORE (*febril, îi pune mîna pe
umăr*): E adevărat?

LUCIA: Lasă-mă... Am să plec...

GRIGORE (*emoționat*): Lucia, gîn-
dește-te... Să ne gîndim...

LUCIA (*absentă, continuînd*): De asta
n-am vrut să ne despărțim... Cum
poți să nu-ți dai seama?! Cum
poți... Dă-mi batista! (*Își ascunde
cîteva clipe obrazul în batista pe
care i-a dat-o Grigore, apoi, cu zîm-
bet trist.*) Să-ți spun că te iubesc?

GRIGORE (*cuprînzîndu-i umerii*): Nu-i
nevoie să spui nimic.

LUCIA: Nici nu pot. Dar e așa!

GRIGORE: Și Pavel?

LUCIA: Știe. I-am spus și lui. A
înțeles.

GRIGORE: Mie de ce nu mi-ai spus
nimic?

LUCIA: Ar fi fost degeaba. Erai prea
nervat ca să poți înțelege...

GRIGORE: M-ai fi scutit de mult
amar. N-am să-l uit niciodată.

LUCIA: Într-un fel, mă bucur.

GRIGORE: N-ai nici un motiv.

LUCIA: Ba am! Am reușit să te fac
să te gîndești din nou la mine. Nu
s-a mai întîmplat asta de mult.

GRIGORE (*surprins*): Într-adevăr, în
ultima vreme nu mă gîndesc la ni-
mic altceva decît la tine. Acum îmi
dau seama... Lucia...

(*Se oprește, întrerupt de sonerie.*)

LUCIA: Cine-o fi? (*Se uită la ceas.*)
E trecut de zecce. (*Cu ton obosit.*)
Te rog, Grigore, vezi tu.

(*Grigore se ridică. Trece în vestibul,
se aude zgomotul ușii de la intrare.*)

GRIGORE (*din vestibul*): Bună seara.

PAVEL (*la fel*): E cam tîrziu.

GRIGORE (*la fel*): Nu face nimic.

PAVEL (*intrînd*): Bună seara.

LUCIA: Bună seara, Pavel. Tu erai?!

PAVEL (*stîngerit*): Da. Am văzut
lumină...

GRIGORE (*arătîndu-i un fotoliu*): Ia
loc.

PAVEL: Am intrat numai pentru o
clipă.

LUCIA: Nu te scuza.

PAVEL (*așezîndu-se*): Ce mai faceți?

GRIGORE: Bine.

LUCIA: Stăteam de vorbă. Grigore a
fost numit la Institutul de artă tea-
trală. Despre asta vorbeam...

PAVEL: Te felicit.

GRIGORE: Mulțumesc.

PAVEL: E o veste bună.

LUCIA: Așa am zis și eu: o veste
bună. Tu ce faci, Pavel?

PAVEL: Bine. Mă pregătesc de drum.

GRIGORE: Unde pleci? Așa deodată?!

PAVEL (*lui Grigore*): Da. De asta am
și venit. Vroiam să vorbesc cu tine
înainte de plecare.

LUCIA (*vrînd să se ridice*): Atunci vă
las. Dacă vreți cîte o cafea, vă fac.

PAVEL: Mie nu. Mulțumesc. Stau
numai cîteva clipe.

GRIGORE: Rămii, Lucia!

LUCIA: Bine.

GRIGORE: Tot nu ne-ai spus unde
pleci.

PAVEL: Mi s-a încredințat conduce-
rea colectivului care va executa ma-
rile picturi murale de la...

LUCIA (*întrerupîndu-l*): Dar asta-i lu-
crarea fostului tău maestru!

PAVEL: Chiar el m-a recomandat în
locul lui.

GRIGORE (*interesat*): Cum de-a re-
nunțat la lucrare?

PAVEL: Ieri m-a chemat la el. Mi-a
spus că se simte obosit. Lucrările
trebuie începute imediat și duse în
ritm susținut. E nevoit să renunțe.
De-abia în ultimul moment a găsit
tăria necesară. A fost mișcător. A
visat totdeauna o astfel de realizare
monumentală. Mi-a dăruit o paletă
de-a lui...

GRIGORE: Ai primit o moștenire
grea.

PAVEL: Da. E o lucrare foarte im-
portantă.

LUCIA: Îți doresc succes.

GRIGORE: Ești de felicitat.

PAVEL: Vă mulțumesc.

LUCIA: Nimeni nu s-ar fi putut gîndi
acum cîteva ani la o astfel de lu-
crare.

PAVEL (*cu elan*): Ai dreptate. Pentru
noi pictorii începe o nouă Renaștere.
Construcțiile noastre monumentale
sînt catedralele timpului nostru. Ca

Intre 17 și 26 iunie a.c. a avut loc la Varșovia Congresul al VIII-lea al Uniunii Internaționale a Marionetiștilor (UNIMA). Cu acest prilej s-a desfășurat și un Festival internațional al teatrelor de păpuși și marionete, la care au participat 20 de trupe din 13 țări. După o interesantă și foarte atrăgătoare dispută artistică de zece zile, cu participarea păpușarilor din trei continente, juriul Festivalului, alcătuit din oameni de artă polonezi, a decernat diplome și a înmănat daruri formațiilor care s-au distins în mod deosebit. Cea mai importantă distincție, Diploma Ministerului Culturii și Artei al Republicii Populare Polone, a fost conferită Teatrului „Tândărică” pentru spectacolul Cartea cu Apolodor de Gelu Naum, în regia Margaretei Niculescu, decorurile lui Ștefan Hablinski și păpușile Ellei Conovici. Diploma Prezidiului UNIMA (în afara juriului) a fost decernată Teatrului „Lalka” din Varșovia, pentru spectacolul Tigrișorul Petre, scris de Hanna Januszewska și Jan Wilkowski și regizat de acesta din urmă.

Despre celelalte distincții, ziarele au publicat știri la vremea respectivă. Subliniem aici, încă o dată, succesul deosebit al Teatrului „Tândărică”, consemnat cu mare căldură de presa poloneză, în frunte cu ziarul „Trybuna Ludu”, și consacrat de păpușari din lumea întreagă la competiția de înalt nivel la care a participat.

Articolul pe care-l publicăm în paginile de față și-a propus să sintetizeze experiența acestui Festival, stabilind și locul de frunte, legitim recunoscut, pe care îl ocupă teatrul românesc de păpuși în ansamblul mișcării păpușărești mondiale.

Profisul modern al teatrului de păpuși

Judecînd după activitatea Uniunii Internaționale a Marionetiștilor, după festivalurile internaționale din ultimii ani și după interesul arătat de publicistică, se poate afirma că teatrul de păpuși e acum în drum spre majoratul său artistic. Minoratul e caracterizat de vizarea unei categorii limitate de public (numai copiii de vîrstă preșcolară, sau numai vizitatorii cabaretelor din marile orașe occidentale, sau numai elevii etc.), de inexistența unei dramaturgii originale proprii (înlocuită de o producție parazită de adaptări scenice ale unui folclor ce a fost o dată adaptat pentru literatura cultă), de practicisul orb — din lipsa istoriei și teoriei specifice —, de imitarea teatrului dramatic interpretat de actori, în ceea ce are el mai înapoiat — adică naturalismul întruchipării scenice, orizontul tematic îngustat de prejudecăți ideologice, pedagogice, etnografice —, de conservatorismul formelor elementare în crearea păpușilor. Drumul spre majorat, adică înfrîngerea categorică a limitelor amintite, e diversificat de feluritele experiențe și stadii de evoluție ale teatrelor naționale de păpuși. Printre contradicțiile numeroase care se cer învinse pe acest drum, e și aceea, paradoxală, că fiecare teatru nou preia, de la început, tot ce e mai învechit în experiența milenară a acestui

Margareta Niculescu, artistă emerită,
directoarea Teatrului „Țândărică”

domeniu de artă, iar teatrele cele mai vechi sînt adeseori tentate să se îndepărteze de arta păpușărească din ambiția de a concura cu teatrul dramatic, cu cinematografia, cu televiziunea, cu literatura — pe terenul acestor îndeletniciri și nu pe al său propriu. Contradicțiile, inerente dezvoltării, definesc o mișcare creatoare. Semnele distinctive ale acestei mișcări progresive le constituie aspirația spre relații temeinice cu celelalte arte și cu formele moderne de comunicare prin imagini, năzuința către un conținut filozofic, inspirat esențial de contemporaneitate, și către înalta expresivitate a jocului păpușii, dorința de a cîștiga publicul de toate vîrstele. Teoretic, astfel de date sînt afirmate cu din ce în ce mai stăruitoare convingere. Teatrológul sovietic Leonora Șpet, reputată cercetătoare a istoriei teatrului de păpuși, pledează pentru „îmbogățirea mijloacelor de expresie în spectacolele păpușărești, elevarea ideilor, lărgirea repertoriului”. „Ne trebuie neapărat o teorie proprie — afirmă englezul Jan Bussel —, ea trebuie scoasă din mîinile pedagogilor și folcloriștilor”. „Poziția teatrului de păpuși de azi și viitorul său depind de relațiile sale cu celelalte arte” — spune francezul Lucien Caron.

Practic, festivalurile internaționale arată o fervoare în părăsirea tradițiilor învechite. Cei mai buni păpușari din lume au pornit pe căi neumblate, inovînd cu o fantezie cuceritoare, scoțînd teatrul de păpuși din izolarea sa și configurîndu-i totodată un chip propriu, explorînd cu patimă oceanul nelimitatelor sale posibilități. După spectacolul teatrului polonez „Lalka” (Varșovia — iunie 1962), care mi-a produs o puternică impresie, am căutat să aflu cîte ceva despre concepția realizatorului său principal. Regizorul Jan Wilkowski a refuzat însă să considere acest spectacol ca definitiv pentru creația sa și a stăruit ca reprezentăția să fie considerată drept o etapă experimentală într-un proces aflat de-abia la începutul său. „Teatrul de păpuși — mi-a declarat — e un continent nedescoperit încă. Cele mai importante realizări din lumea întreagă sînt decamdată pregătiri pentru explorarea și luarea lui în stăpînire. În acest sens, dacă vrei, socoțiți și spectacolul meu de azi un punct de pornire”. El și-a afirmat încrederea în cucerirea acestei „pete albe” de pe harta artistică a lumii, dar și convingerea că descoperitorii vor fi acei creatori îndrăzneți care vor ști să se desprindă fără teamă de vechile țărături și să urmărească noul, nu la voia întîmplării, ci în consonanță cu cerințele epocii.